

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 7/10), na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 154. sjednici, održanoj dana 19.05.2022. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Informacija o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2021. godini.

II.

Informacija iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-_____/22
Datum, 19.05.2022. godine
Zenica

PREMIJER

Mirnes Bašić

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,
1x Stručna služba Skupštine,
1x a/a

INFORMACIJA

*o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite
civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2021. godini*

Zenica, maj 2022. godine

S A D R Ź A J:

1. UVOD	3
2. DJELATNOST I ZAKONSKA REGULATIVA U SOCIJALNOJ ZAŠTITI	4
3. OBLAST SOCIJALNE ZAŠTITE.....	6
3.1. Prava iz socijalne zaštite	6
3.1.1. Stalna novčana pomoć.....	6
3.1.2. Privremena i jednokratna novčana pomoć	8
3.1.3. Pravo na refundaciju troškova medicinskog vještačenja.....	9
3.1.4. Osposobljavanje za samostalan život i rad	9
3.1.5. Smještaj u drugu porodicu.....	11
3.1.6. Smještaj u ustanove socijalne zaštite.....	13
3.1.7. Kućna njega i pomoć u kući	21
3.2. Osvrt na primjenu Federalnog Zakona u odnosu na ostvarivanje prava lica sa invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona	21
4. OBLAST ZAŠTITE CIVILNIH ŽRTAVA RATA	23
5. OBLAST ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM.....	26
5.1. Dodatak na djecu	26
5.2. Naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odustvuje sa posla za vrijeme trudnoće, porođaja i njege djeteta.....	29
5.3. Zaštita porodilja koje nisu u radnom odnosu	31
6. OSTALI OBLICI SOCIJALNE ZAŠTITE I ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM	36
6.1. Sufinansiranje „Sigurne kuće“ prevencije nasilja i zaštita žrtava nasilja u porodici na područja gradova/općina Zeničko-dobojskog kantona	36
6.2. Pomoć za javne-humanitarne kuhinje	37
6.3. Pomoć za potrebe i intervencije socijalno zaštitnog karaktera	37
6.4. Zdravstvena zaštita.....	38
6.5. Podrška nevladinim organizacijama i drugim pravnim licima.....	39
6.6. Obilježavanje „Dječije nedjelje“	40
6.7. Druga prava socijalne zaštite koje se finansiraju iz budžeta gradova/općina iz Zeničko-dobojskog kantona	41
7. NADZOR NAD STRUČNIM RADOM I UTROŠKOM BUDŽETSKIH SREDSTAVA	41
8. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	42
8.1. Preporuke za djelovanje.....	44

1. UVOD

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona (u daljem tekstu: *Ministarstvo*) je u skladu sa programima rada Vlade i Skupštine Zeničko-dobojskog kantona za 2022. godinu pripremlilo Informaciju o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2021. godini (u daljem tekstu: *Informacija*), s ciljem povećanja osviještenosti o značaju djelovanja u navedenim oblastima i potrebe unapređenja uslova za provođenje pravovremene i adekvatne zaštite prava prema potrebama građana¹ u stanju socijalne potrebe.

Informacija ukazuje na stanje u oblastima socijalne zaštite, zaštite osoba sa invaliditetom, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom na području Zeničko-dobojskog kantona (u daljem tekstu: *Kanton*) u 2021. godini sa analitičkim osvrtom na: primjenu kantonalnih propisa, reformske procese, usluge, podršku lokalnih zajednica, status i broj korisnika, finansijske pokazatelje, te ostvarene rezultate i aktivnosti u navedenim oblastima.

U oblasti socijalne zaštite osnovne aktivnosti su bile usmjerena ka primjeni Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 13/07, 13/11, 3/15 i 2/16 – u daljem tekstu: *Kantonalni zakon*) i iniciranju mjera socijalno-zaštitnog karaktera za osobe koje su u stanju socijalne potrebe, odnosno unapređenju i ostvarivanju prava iz socijalne zaštite, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodice sa djecom, saradnji i korespondenciji sa relevantnim ustanovama i institucijama na svim nivoima vlasti, te izradi, odnosno donošenju propisa i podzakonskih akata kako bi se osigurala kvalitetnija primjena zakona u praksi.

Djelatnost Ministarstva posvećena je unapređenju prava i usluga građana u oblastima sistema socijalne zaštite na kantonalnom i federalnom nivou, sa fokusom na prevenciju i otklanjanje ili umanjeње stanja socijalne potrebe pojedinca i porodice, te njihovu integraciju u društvenu zajednicu. Također, nastoji se obezbjediti ujednačen pristup pravima i uslugama na principu socijalne ugroženosti stanovništva, odnosno pomoći najranjivijem stanovništvu kako bi lakše prebrodilo rizike ili periode krize, prevenirali siromaštvo i druge negativne utjecaje kriznih stanja i perioda koji pogađaju porodicu, posebno djecu, starije osobe, osobe sa invaliditetom i druge ranjive kategorije. Stoga za uspješno djelovanje socijalne zaštite potrebno je ostvariti adekvatnu podršku svih nivoa vlasti ali i oblasti, prije svega zdravstva, obrazovanja, te policije i pravosuđa.

Za izradu Informacije, korišteni su podaci i informacije iz relevantnih dokumenata Ministarstva (izvještaja, analiza, evidencija, trebovanja i drugih akata), elektronske baze SOTAC, centara za socijalni rad/nadležnih općinskih službi socijalne zaštite, drugih ustanova socijalne zaštite, te programskih/projektnih aktivnosti organizacija civilnog društva.

U nastavku dajemo osvrt na dostignute rezultate u okviru djelovanja Ministarstva i drugih relevantnih sudionika u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom.

¹ *Napomena: Izrazi napisani samo u muškom rodu odnose se podjednako na muški i ženski rod.*

2. DJELATNOST I ZAKONSKA REGULATIVA U SOCIJALNOJ ZAŠTITI

Prema Kantonalnom zakonu, **socijalna zaštita** je organizovana djelatnost u Federaciji BiH, Kantonu i gradu/općini, koja je usmjerena na osiguranje socijalne sigurnosti građana i njihovih porodica koji se nalaze u stanju socijalne potrebe. Provedbom Konvencije o pravima djeteta i drugih ratifikovanih konvencija, socijalna zaštita se ostvaruje u najboljem interesu djeteta ili odrasle osobe.

Djelatnost socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom obavljaju ustanove socijalne zaštite i općinske službe za upravu. Na području Kantona, ova djelatnost se provodi putem resornog Ministarstva i prvostepenih organa, to jeste 10 (deset) centara za socijalni rad i dvije općinske službe Usora i Doboj Jug koje su nadležne za obavljanje poslova socijalne zaštite. Pored navedenih ustanova u 2021. godini na području Zeničko-dobojskog kantona su djelovale i sljedeće ustanove socijalne zaštite, a to su: 2 (dvije) ustanove za smještaj djece bez roditeljskog staranja, 1 (jedna) ustanova za dnevno zbrinjavanje djece i odraslih osoba sa invaliditetom, 1 (jedna) za stanovanje osoba s invaliditetom u zajednici uz podršku, 2 (dvije) javne ustanove i 4 (četiri) privatne ustanova za smještaj starijih osoba.

Kantonalnim zakonom je propisano da navedenu djelatnost mogu obavljati i humanitarne organizacije, udruženja, vjerske zajednice i organizacije, kao i da gradovi/općine imaju mogućnost i obavezu dodatnog djelovanja na prevenciji stanja socijalne potrebe, odnosno proširivanja obima i sadržaja prava iz oblasti socijalne zaštite u skladu sa potrebama i mogućnostima.

U skladu sa načelima humanizma, solidarnosti i građanskog morala, socijalna zaštita porodice i njenih članova i građana pojedinaca ostvaruje se otkrivanjem i umanjnjem, odnosno otklanjanjem posljedica i uzroka koji dovode do stanja socijalne potrebe, na osnovu pruženih usluga i sticanjem određenih prava iz ove oblasti. **Socijalnom potrebom** smatra se trajno ili privremeno stanje u kome se nađe građanin ili njegova porodica bez svoje krivice, prouzrokovane usljed ratnih događaja, elementarnih nesreća općih ekonomskih kriza ili psihofizičkog stanja pojedinca, koje ne mogu otkloniti bez pomoći uže ili šire društvene zajednice.

Kantonalni zakon osigurava jednakost u pristupu i uživanju predmetnih prava, te zabranjuje bilo koji oblik diskriminacije, po bilo kojem osnovu kao što je rasa, spol, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno prijeklo, imovina, rođenje ili drugi status.

U skladu sa Kantonalnim zakonom, lica i porodice putem nadležnih centara za socijalni rad i nadležnih općinskih službi u Kantonu (u daljem tekstu: *centri/službe*) mogu ostvariti osnovna prava prikazana u Tabeli br. 1:

Tabela br. 1

Prava iz socijalne zaštite:	Prava civilnih žrtava rata:	Prava porodice sa djecom:
Novčana i druga materijalna pomoć (<i>stalna novčana pomoć, jednokratna, privremena pomoć, pomoć u naturi i drugo</i>)	Lična invalidnina ili mjesečno lično novčano primanje	Dodatak na djecu
Refundacija troškova medicinskog vještačenja u prvom stepenu	Dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica	Naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odsustvuje sa posla radi trudnoće, porođaja i njega djeteta
Osposobljavanje za život i rad	Ortopedski dodatak	Novčana pomoć za vrijeme trudnoće i porođaja žene majke koja nije u radnom odnosu
Smještaj u drugu porodicu	Porodična invalidnina i drugo	Jednokratna pomoć za opremu novorođenog djeteta
Smještaj u ustanove socijalne zaštite		Pomoć u prehrani djeteta do šest mjeseci i dodatna ishrana za majke ~ dojilje

Privremeni smještaj i zbrinjavanje u Sigurnoj kući		
Pravo na zdravstvenu zaštitu		
Usluge socijalnog i drugog stručnog rada		

Ovo ministarstvo vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom, strategijama, akcionim planovima i drugim aktima iz nadležnosti Kantona. U skladu sa Programom rada Vlade Zeničko-dobojskog kantona za 2021. godinu, u Sektoru socijalne politike provodilo je sljedeće osnovne programske ciljeve:

- Dosljedno provođenje i primjena Kantonalnog zakona i Zakona o hraniteljstvu;
- Planiranje budžetskih sredstava za finansiranje priznatih prava iz oblasti socijalne zaštite;
- Učešće u procesu reforme socijalne zaštite te upoznavanje i uključivanje stručnjaka iz ustanova i organizacija civilnog društva koje djeluju u ovoj oblasti na području Kantona;
- Izrada i provedba akcionih planova za djecu bez roditeljskog staranja, osobe sa invaliditetom, žrtve nasilja i starije osobe u skladu sa referentnim kantonalnim i federalnim dokumentima;
- Uspostavljanje adekvatnih modela podrške i zaštite porodica u stanju socijalne potrebe, odnosno poduzimanje preventivnih i drugih potrebnih mjera sa ciljem jačanja porodice;
- Razvijanje usluga za djecu u riziku od razdvajanja od porodice, usluga koje podstiču povratak u biološku porodicu ili podržavaju razvoj hraniteljstva i usvojenja djece bez roditeljskog staranja;
- Uspostava i unapređenje usluga smještaja, stanovanja u lokalnim zajednicama uz podršku dnevnog boravka i dnevnih aktivnosti za djecu i odrasle osobe sa invaliditetom te starije osobe na području općina Zeničko-dobojskog kantona;
- Kontinuiran nadzor nad provođenjem zakona, drugih propisa i općih akata Kantona i kontrola namjenske potrošnje odobrenih budžetskih sredstava;
- Saradnja sa ustanovama, institucijama i organizacijama civilnog društva na svim nivoima.

S ciljem adekvatne primjene Kantonalnog zakona, Ministarstvo kontinuirano donosi podzakonske akte: pravilnike, uputstva, instrukcije i odluke, tako da su u 2021. godini u ovoj oblasti doneseni sljedeći podzakonski akti:

- Pravilnik za finansiranje i sufinansiranje programa/projekata nevladinih organizacija kantonalnog karaktera sa područja Zeničko-dobojskog kantona, broj: 09-31-8420-1/21 od 06.07.2021. godine;
- Pravilnik o ispunjenosti uslova i kriterija za raspodjelu budžetskih sredstava namijenjenih za sufinansiranje obilježavanja značajnih datuma iz oblasti socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom na području Zeničko-dobojskog kantona za 2021. godinu, broj: 09-31-13192-3/21 od 13.10.2021. godine;
- Pravilnik o ocjeni ispunjenosti uslova i kriterija za raspodjelu preostalih budžetskih sredstava namijenjenih za finansiranje i sufinansiranje rada javnih kuhinja na području Zeničko-dobojskog kantona za 2021. godinu, broj: 09-31-13192-2/21 od 13.10.2021. godine;
- Uputstvo o načinu usklađivanja novčanih iznosa, trebovanju i isplati novčanih naknada i pomoći za prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom, broj: 09-45-52-2/21 od 05.03.2021.godine;
- Uputstvo o načinu ostvarivanja prava na finansiranje ili sufinansiranje troškova sahrane/dženaze korisnika prava na smještaj u ustanovama socijalne zaštite, broj: 09-31-2311/21 od 19.02.2021.godine;

U okviru studijsko-analitičkih i stručno operativnih poslova u ovoj oblasti, na prijedlog ovog ministarstva Vlada je prihvatila i sljedeće dokumente:

- Informacija o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom u 2020. godini“. Dokument je prihvaćen od strane Vlade Zeničko-dobojskog kantona i Skupštine Zeničko-dobojskog kantona;
- Izvještaj o radu Javne ustanove „Penzionerski dom sa stacionarom“ Zeničko-dobojskog kantona za 2020. godinu;
- Izvještaj o radu Javne ustanove Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona za 2020. godinu;
- Akcioni plan 2021-2023. implementacije Analize stanja socijalne zaštite u Zeničko-dobojskog kantona sa posebnim osvrtom na uticaj pandemije koronavirusa na sistem socijalne zaštite;
- Akcioni plan transformacije sistema procjene i upućivanja djece s teškoćama za Zeničko-dobojski kanton;
- Gender akcioni plan za Zeničko-dobojski kanton za period 2021. godine do 2024. godine;
- Izvještaja o provedbi Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici Zeničko – dobojski kanton za period juli 2019. – juli 2021. godine.

Pored nevedenog, Ministarstvo je kontinuirano učestvovalo u reformskim procesima u predmetnim oblastima u saradnji sa Federalnim ministarstvom rada i socijalne politike (u daljem tekstu: *Federalno ministarstvo*) i drugim institucijama sa višeg nivoa vlasti, međunarodnim agencijama i drugim organizacijama, kao i ustanovama/institucijama i nevladinim organizacijama sa područja Zeničko-dobojskog kantona, te sudjelovalo u izradi strateških, analitičkih i drugih planskih dokumenata, kao i izradi nove zakonske regulative u Federaciji BiH.

3. OBLAST SOCIJALNE ZAŠTITE

3.1. Prava iz socijalne zaštite

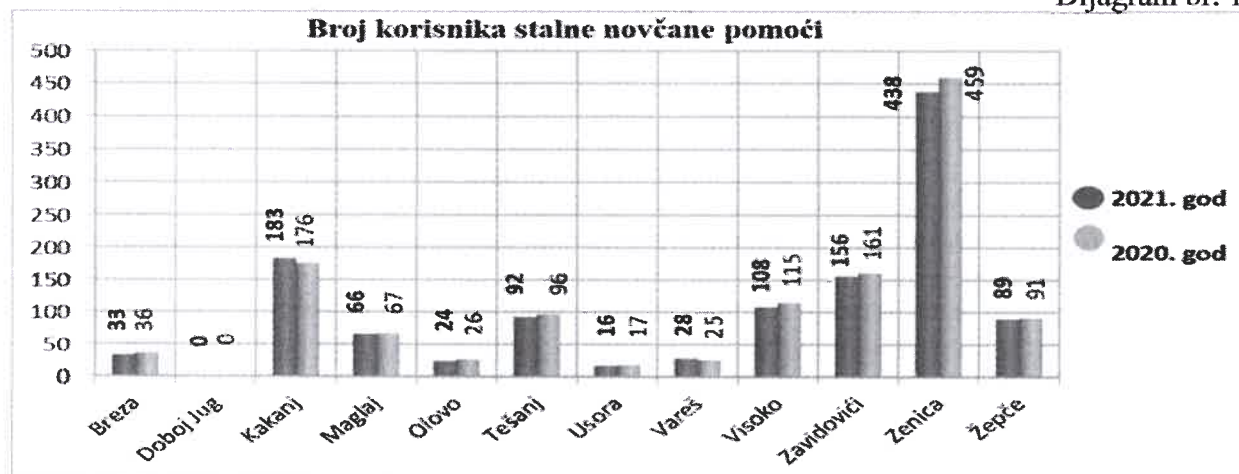
3.1.1. Stalna novčana pomoć

Prema Kantonalnom zakonu, pravo na stalnu novčanu pomoć mogu ostvariti lica koja su nesposobna za rad, odnosno spriječena u ostvarivanju prava na rad, koja nemaju dovoljno prihoda za izdržavanje i koja nemaju članova porodice niti srodnike koji su po zakonu obavezni da ih izdržavaju ili ako ih imaju da ta lica nisu u mogućnosti da izvršavaju obavezu izdržavanja. Sredstva za stalnu novčanu pomoć obezbjeđuju se i finansiraju u obimu 60% potrebnih sredstava iz Budžeta Kantona, a 40% iz Budžeta gradova/općina.

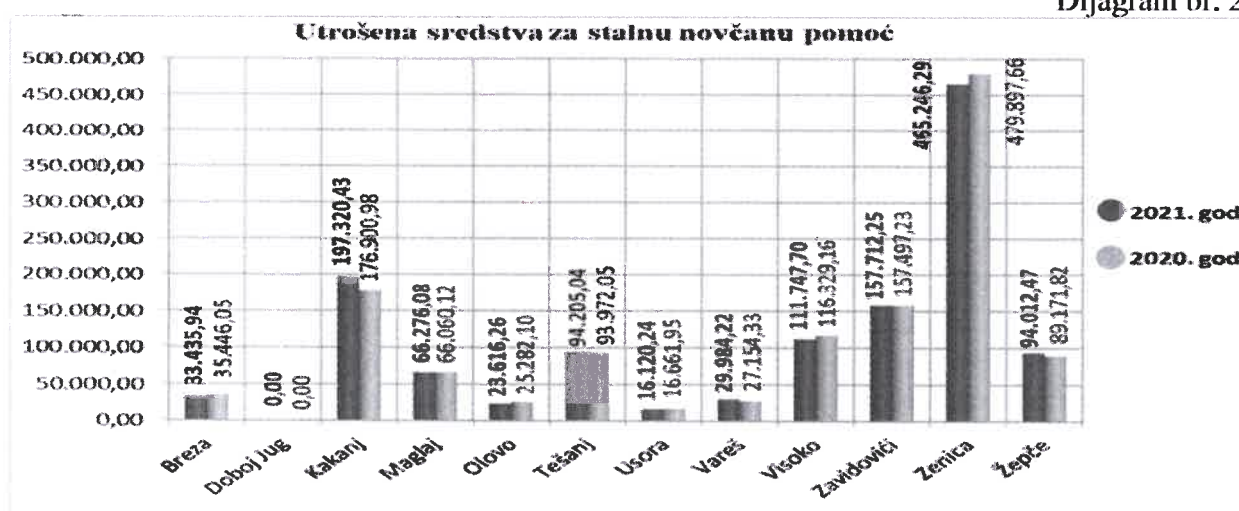
Pravo na stalnu novčanu pomoć u 2021. godini ostvarivalo je 1.232 korisnika, a iz Budžeta Kantona izdvojena su sredstva u iznosu od 1.289.676,92 KM. Upoređivanjem stanja sa podacima iz 2020. godine, kada je ovo pravo ostvarivalo 1.268 korisnika, a iz Budžeta Kantona utrošeno 1.284.373,45 KM, možemo konstatovati da je tokom 2021. godine došlo do smanjenja za 36 korisnika prava, odnosno do većeg izdvajanja finansijskih sredstava za 5.303,47 KM ili 0,41%.

Više uporednih informacija je dato u dijagramima br. 1 i 2, gdje su prikazani brojevi pokazatelji o broju korisnika po gradovima/općinama Zeničko-dobojskog kantona, kao i utrošak dijela finansijskih sredstava koja su isplaćena samo iz Budžeta Kantona. Ukupni podaci o odobrenim sredstvima i broju korisnika po gradovima /općinama Zeničko-dobojskog kantona, predloženi su u Tabeli br. 8, na strani broj 21.

Dijagram br. 1

Dijagram br. 2

Kantonalnim zakonom je propisano da se jednom godišnje vrši usklađivanje novčanih pomoći ukoliko nisu fiksno utvrđene, sa utvrđenim iznosom prosječne plaće Kantona iz prethodne godine (u daljem tekstu: *prosječna plaća*), zbog čega je Ministarstvo donijelo Uputstvo o načinu utvrđivanja i trebovanja novčanih naknada korisnicima prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom, broj: 09-45-52-2/21 od 05.03.2021. godine, koje se primjenjivalo od 01.03.2021. godine.

U 2021. godini naknade i pomoći su isplaćivane prema prosječnoj plaći Kantona u iznosu 820,00 KM, što je uticalo na neznatno uvećanje svih naknada i pomoći, s obzirom da je u 2020. godini prosječna plaća u Kantonu iznosila 793,00 KM.

Iznosi uvećanja stalne novčane pomoći su prikazani u Tabeli br. 2.

Tabela br. 2

Brojna struktura porodice	Ukupna visina stalne novčane pomoći		Učešće Kantona u iznosu od 60%		Učešće Grada/Općina u iznosu od 40%	
	2021.	2020.	2021.	2020.	2021.	2020.
Jednočlano i dvočlano domaćinstvo	139,40	134,81	83,64	80,89	55,76	53,92
Tročlano domaćinstvo	153,34	148,29	92,00	88,97	61,34	59,32
Četveročlano domaćinstvo	168,67	163,12	101,20	65,25	67,47	97,87
Petočlano domaćinstvo	185,54	179,43	111,32	107,66	74,22	71,77
Šestočlano i veće domaćinstvo	188,60	182,39	113,16	109,43	75,44	72,96

Na području Kantona, lokalne zajednice su obavezne da finansiraju 40% naknade prava na stalnu novčanu pomoć te shodno mogućnostima mogu da propišu dodatna, proširena prava i povoljnije uslove za ostvarivanje prava. Prema izvještajima centara/službi, a u skladu sa odlukama lokalnih zajednica: Grada Zenice i Općine Usora, tokom 2021. godine ove lokalne zajednice su pod povoljnijim uslovima finansirale pravo na stalnu novčanu pomoć. U gradu Zenica tokom 2021. godine, ovo pravo ostvarivalo je u prosjeku 132 korisnika u iznosima pomoći od 139,40 KM do 188,60 KM za što je ukupno utrošeno 310.160,42 KM, dok je u općini Usora pravo ostvarivalo 7 korisnika u iznosima pomoći od 75,00 KM i 100,00 KM te ukupno utrošeno 8.100,00 KM.

- Druga dodatna prava na pomoći ili subvencije imali su korisnici stalne novčane pomoći u:
- Gradu Zenici – subvenciju troškova centralnog grijanja ostvarilo je 59 korisnika stalne novčane pomoći u ukupnom iznosu 37.233,00 KM
 - Gradu Zenici – subvenciju troškova alternativnog grijanja ostvarilo je 565 korisnika stalne novčane pomoći u iznosu 100,00 KM po korisnika, za što je ukupno isplaćeno 56.500,00 KM
 - Općini Usora – snošenje troškova komunalnih usluga korisnicima stalne novčane pomoći za 18 korisnika u iznosu 672,00 KM
 - Općini Tešanj - pomoć za nabavku ogrijeva ostvarivalo je 110 korisnika u ukupnom iznosu 22.000,00 KM.

U skladu sa odlukama gradova/općina korisnici stalne novčane pomoći imaju pravo na jednokratne novčane i druge materijalne pomoći, te troškove dženaze/sahrane/ukopa.

Na osnovu tačke II Odluke Vlade Federacije BiH o subvencioniranju potrošnje električne energije, broj: 754/2011 od 19.07.2011. godine, svi korisnici stalne novčane pomoći sa područja Zeničko-dobojskog kantona ostvaruju pravo na subvenciju električne energije iz Budžeta Federacije BiH. Također, na osnovu Sporazuma o zajmu između Bosne i Hercegovine i Svjetske banke – Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD) za Hitni projekat za COVID-19 u Bosni i Hercegovini, svim korisnicima stalne novčane pomoći koji pravo ostvaruju u skladu sa Kantonalnim zakonom, od mjeseca oktobra 2020. godine isplaćivan je šest mjeseci privremeni dodatak na mjesečnu novčanu naknadu u iznosu 100,00 KM, to jeste ovaj dodatak korisnici stalne novčane pomoći su ostvarivali prva tri mjeseca u 2021. godini.

3.1.2. Privremena i jednokratna novčana pomoć

Privremena i jednokratna novčana pomoć priznaje se licima ili porodicama koje se nađu u stanju socijalne potrebe usljed okolnosti propisanih Kantonalnim zakonom. Odobravanjem ovih pomoći postižu se pozitivni efekti, jer se u skladu sa načelima blagovremenosti i efikasnosti ublažavaju, prevazilaze ili otklanjaju stanja socijalne potrebe pojedinca i porodice, odnosno nastoji se preventivno djelovati na funkcionisanje pojedinaca i porodica u lokalnoj zajednici.

U 2021. godini, sredstava za privremene i jednokratne novčane pomoći su odobrena Odlukom Vlade Kantona, broj: 02-11-9376/21 od 01.07.2021. godine, u ukupnom iznosu od 165.100,00 KM, to jeste u istom iznosu kao i u 2020. godini. Sredstva su odobrena svim centrima/službama koje su na osnovu podnesenih zahtjeva i procjena njihovih Stručnih timova provodili postupak odobravanja predmetnih pomoći. Sumirani podaci iz centara/službi o broju korisnika privremene i jednokratne pomoći pokazuju da je pomoć u 2021. godini ostvarilo 1.157 korisnik. Podaci o odobrenim sredstvima i broju korisnika po gradovima/općinama Kantona predložena su u Tabeli br. 8, na strani broj 22. Posmatrajući podatke iz 2020. godine, kada je predmetna prava ostvarilo 1.169 korisnika, možemo konstatovati da je u 2021. godini ovo pravo manje ostvarilo 12 korisnika.

Prema dostavljenim podacima, a u skladu sa gradskim/općinskim odlukama putem centara/službi za korisnike privremene i jednokratne novčane pomoći u 2021. godini dodatna sredstva su izdvajale lokalne zajednice, kako slijedi:

- Općina Tešanj za 838 korisnika finansirala je jednokratne novčane pomoći u iznosima od 50,00 do 200,00 KM ukupnom iznosu 77.000,00 KM

- Općini Usora – za pravo „Poticaj obiteljima sa troje i više djece u obliku jednokratne pomoći“ izdvojila je za 53 korisnika pomoć u iznosu po 100,00 KM, u ukupnom iznosu 13.000,00 KM
- Općina Doboj – za pravo „Jednokratne novčane, druge materijalne pomoći licima u stanju socijalne potrebe...“ izdvojila je za 59 korisnika pomoć u iznosu od 200,00 do 600,00 KM, a ukupno je isplaćeno 6.600,00 KM
- Grad Visoko – za pravo „Jednokratna novčana pomoć licima u stanju socijalne potrebe“ izdvojio je za 315 korisnika pomoć u iznosu od 100,00 do 300,00 KM, a ukupno je isplaćeno 62.440,00 KM
- Općina Breza – za pravo „Jednokratna novčana i druga materijalna pomoć pod povoljnijim uslovima“ izdvojila je za 373 korisnika pomoć u iznosu od 100,00 do 400,00 KM, a ukupno je isplaćeno 24.790,00 KM. Također za pravo „Jednokratna novčana pomoć za djecu oboljelu od dijabetesa tip-1“ izdvojila je za 5 korisnika pomoć u iznosu do 500,00 KM, u ukupnom iznosu 2.000,00 KM, kao i za pravo „Jednokratna novčana pomoć za djecu sa poteškoćama u razvoju“ izdvojila je za 9 korisnika pomoć u iznosu po 250,00 KM, u ukupnom iznosu 1.800,00 KM.
- Općina Vareš - za pravo na jednokratna novčanu pomoć za 97 korisnika ukupno je izdvojila 10.999,18 KM.

3.1.3. Pravo na refundaciju troškova medicinskog vještačenja

U skladu sa Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 36/99, 54/04, 39/06, 14/09 i 40/18, u daljem tekstu: *Federalni zakon*) obaveza kantona je da finansiraju pravo na refundaciju troškova medicinskog vještačenja za osobe kojima je utvrđena visina invaliditeta 90% ili 100%. Na području Zeničko-dobojskog kantona ovo pravo se ostvaruje u skladu sa Uputstvom Ministarstva o postupku priznavanja nadoknade troškova medicinskog vještačenja u prvom stepenu, broj: 09-37-21153/15 od 30.11.2015. godine.

Refundacija troškova medicinskog vještačenja u Institutu za medicinsko vještačenje po obradi iznosi 85,41 KM, a u kućnoj posjeti 128,11 KM. U 2021. godini pravo na refundaciju troškova ostvarilo je 362 korisnika i utrošeno 40.882,27 KM, dok je u 2020. godini ovo pravo ostvarilo 291 korisnika i utrošeno 33.788,13 KM. Dakle, u 2020. godini pravo je ostvarilo manje za 71 korisnika i utrošeno manje sredstava za 7.094,14 KM ili 21,00%.

3.1.4. Osposobljavanje za samostalan život i rad

Pravo na osposobljavanje za samostalan život i rad ostvaruju djeca i mlade osobe sa poteškoćama u psihofizičkom razvoju:

- do navršenih 15 godina života kroz osnovno obrazovanje i odgoj u ustanovama namjenjenim djeci sa smetnjama u psihofizičkom razvoju ili u posebnim odgojnim grupama odgovarajućih ustanova za osnovno obrazovanje;
- do navršenih 18 godina života ukoliko zbog psihofizičkih sposobnosti nisu bili u stanju završiti osposobljavanje za samostalan život i rad u predviđenom roku;
- ukoliko nastavljaju osposobljavanje i rad u srednjoj školi gdje se ostvaruju stručni, posebno prilagođeni programi za obrazovanje djece sa smetnjama u fizičkom ili psihičkom razvoju, te
- poslije navršene 21. godine života, ukoliko je to pravo uspostavljeno do navršene 21. godine života.

Dijete ili mlada osoba koje se radi osposobljavanja za samostalan život i rad upućuje izvan mjesta prebivališta, odnosno boravišta, u skladu sa uslovima i kriterijima utvrđenim Kantonalnim zakonom, ima pravo na pokriće troškova smještaja, prehrane i prijevoza. Prijevoz do obrazovne institucije može ostvariti dijete ili mlada osoba a po potrebi i roditelj/pratilac, u visini cijene mjesečne vozne karte za prijevoz autobusom u javnom saobraćaju, ukoliko se ne nalazi na internatskom ili porodičnom smještaju.

Porodici sa djecom i mladima koje koriste ovo pravo, također se priznaje prava na dječiji dodatak pod povoljnijim uslovima, te mogu ostvariti jednokratnu, privremenu ili socijalno-intervenirajuću pomoć sa ciljem ublažavanja ili prevazilaženja stanja socijalne potrebe. Podaci o broju korisnika internatskog smještaja i prijevoza, po mjestu prebivališta korisnika i boravka u ustanovi, dati su u Tabeli br. 3.

Tabela br. 3.

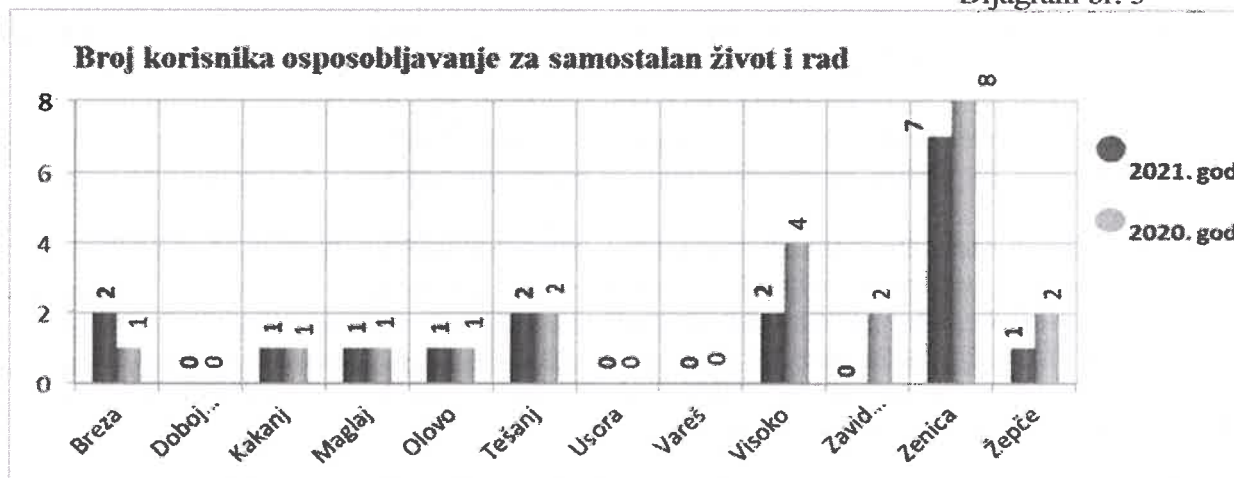
Tablica 01. 5.

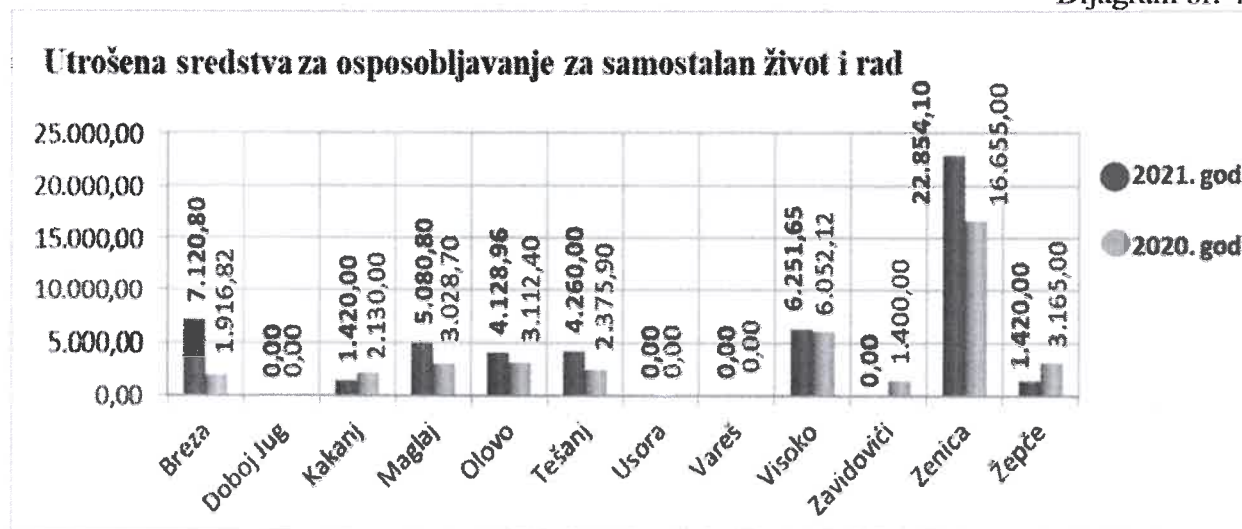
Redni broj	SOCIJALNE USTANOVE	OPĆINE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA													
		godina	Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidović i	Zenica	Žepče	UKUPNO
1	Centar za slušnu i govornu rehabilitaciju Sarajevo	2020. g	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2
		2021. g	0	0	0	0	0	0	0	0		0	1	0	1
2	JU Centar za slijepu i slabovidnu djecu Sarajevo	2020. g	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	3	0	6
		2021. g	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3	0	4
3	Zavod za specijalno obrazovanje i vaspitanje Mjedena	2020. g	1	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	1	4
		2021. g	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	3
4	Centar za obrazovanje, vaspitanje i rehabilitaciju slušanja i govora Tuzla	2020. g	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		2021. g	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Đački dom Zenica	2020. g	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	3	1	7
		2021. g	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	3	1	7
6	Prijevoz	2020. g	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	3
		2021. g	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	2
UKUPNO		2020. g	1	0	1	1	1	2	0	0	4	2	8	2	22
UKUPNO		2021. g	2	0	1	1	1	2	0	0	2	0	7	1	17

Pravo na internatski smještaj u ustanovama za osposobljavanje za život i rad u 2021. godini ostvarivalo je 15 djece i mladih osoba ometenih u psiho-fizičkom razvoju, dok su pravo na prijevoz do obrazovne institucije ostvarivala 2 korisnika, i to po jedan korisnik iz: Visokog i Olova. To znači da je za finansiranje prava ukupno 17 korisnika u 2021. godini iz Budžeta Kantona utrošeno 52.536,31 KM. U 2020. godini internatski smještaj je ostvarivalo 19 korisnika i 3 korisnika su ostvarivala pravo na prijevoz, tako da je za ukupno 22 korisnika ovog prava iz Budžeta Kantona utrošeno 39.835,94 KM. Dakle, pravo na osposobljavanje za život i rad u 2021. godini ostvarivalo je manje 5 korisnika i utrošeno je više sredstava za 12.700,37 KM ili oko 75,83%. Razlog većeg utroška sredstava je povratak korisnika u ustanove za osposobljavanje, a nakon epidemioloških mjera koje su primjenjivane tokom 2020. godine usljed pandemije virusa COVID-19.

Više komparativnih podataka o broju korisnika i potrošnji sredstava, po gradovima /općinama Kantona može se vidjeti u dijagramima br. 3 i 4.

Dijagram br. 3

3.1.5. Smještaj u drugu porodicu

Smještaj u drugu porodicu mogu ostvariti djeca i odrasla lica kojima je potrebna stalna briga i pomoć radi zadovoljavanja njihovih životnih potreba, a koje ne mogu ostvariti u krugu vlastitih porodica ili na drugi način i to pod uslovima propisanim Kantonalnim zakonom i Zakona o hraniteljstvu u Federaciji BiH („Službenim novinama Federacije BiH”, broj 19/17 – u daljem tekstu: *Zakona o hraniteljstvu*). S obzirom da Kanton još nije uskladio svoje propise sa novim Zakonom, odredbe novog Zakona primjenjuju se neposredno, a Kantonalni zakon u pogledu finansiranja i učešća u troškovima smještaja.

S ciljem stvaranja uslova za adekvatnu primjenu Zakona o hraniteljstvu, a u skladu sa propisanim obavezama, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike provodi aktivnosti edukacije kako profesionalaca iz centara/službi, tako i potencijalnih i postojećih hranitelja. Na području Kantona djeluje 5 certificirana trenera/ profesionalaca iz centara za socijalni rad, koji provode edukacije hranitelja prema međunarodno priznatom „PRIDE“ modelu edukacije u oblasti hraniteljstva.

Hraniteljstvo kao alternativni, vaninstitucionalni oblik zbrinjavanja djece i odraslih osoba predstavlja izazov za oblasti socijalne zaštite, u smislu razvijanja svijest građana i profesionalaca, uspostave i razvoja procedura te usluge hraniteljstva na području Kantona.

Članom 30. stav (3) Zakona o hraniteljstvu propisano je da se rješenje o priznavanju prava na smještaj i upućivanje u hraniteljsku porodicu donosi uz prethodno pribavljenu saglasnost kantonalnog ministarstva u pogledu hraniteljske naknade i naknade za izdržavanje hranjenika. Broj izdatih saglasnosti za ostvarivanje prava djece na smještaj u hraniteljsku porodicu u 2021. godini prema gradovima/općinama Kantona naveden je u Tabeli br. 4.

Tabela br. 4

Date saglasnosti za smještaj u hraniteljsku porodicu	Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Visoko	Vareš	Zavidović	Zenica	Žepče	Ukupno:
- srodnička porodica	1	0	2	1	0	0	0	1	0	4	4	2	15
- nesrodnička porodica	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	3
Ukupno:	1	0	3	1	0	0	0	2	0	4	5	2	18

Vezano za navedene podatke, bitno je naglasiti da je u svrhu primjene novog Zakona ovo ministarstvo dalo 18 saglasnosti za nastavak smještaja korisnika u hraniteljskim porodicama, te da su, od ukupnog broja, date i saglasnosti za smještaj 4 odrasle osobe u hraniteljsku porodicu.

Prema Uputstvu o načinu usklađivanja novčanih iznosa, trebovanju i isplati novčanih naknada i pomoći za prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom, broj: 09-45-52-2/21 od 05.03.2021.godine, naknade su utvrđivane u iznosima datim u Tabeli br. 5.

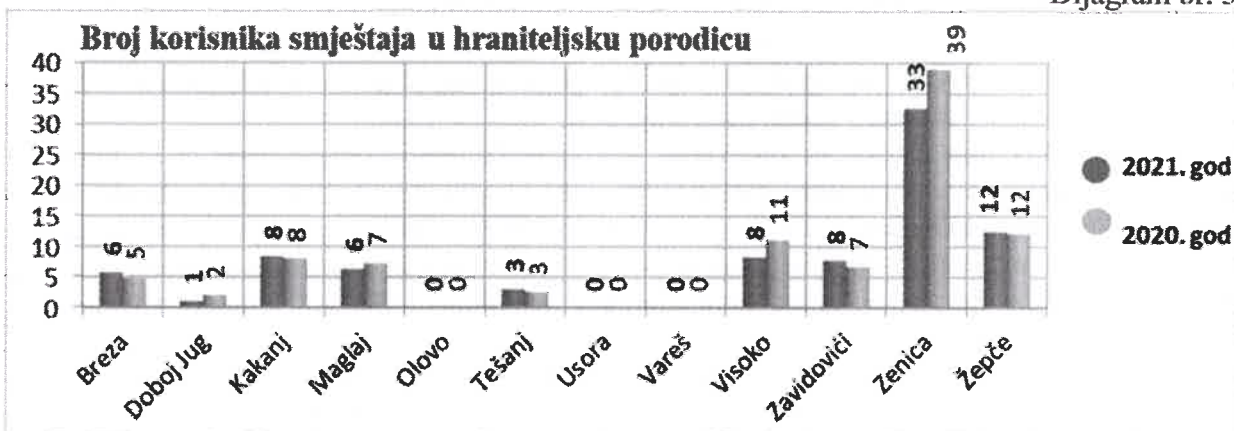
Tabela br. 5

Visina hraniteljske naknade i naknade za izdržavanje hranjenika	Isplata u 2021. godini
1. Naknada za prvog hranjenika u tradicionalnom hraniteljstvu (15%)	143,40 KM
1.1 Uvećana naknada za narednog hranjenika za 15% od iznosa za prvog hranjenika	21,61 KM
2. Naknada za prvog hranjenika u specijalizovanom hraniteljstvu (30%)	286,80 KM
2.1 Uvećana naknada za narednog hranjenika za 30% od iznosa za prvog hranjenika	57,36 KM
3. Naknada za izdržavanje hranjenika u tradicionalnom hraniteljstvu (30%)	286,80 KM
4. Naknada za izdržavanje hranjenika u specijalizovanom hraniteljstvu (50%)	478,00 KM

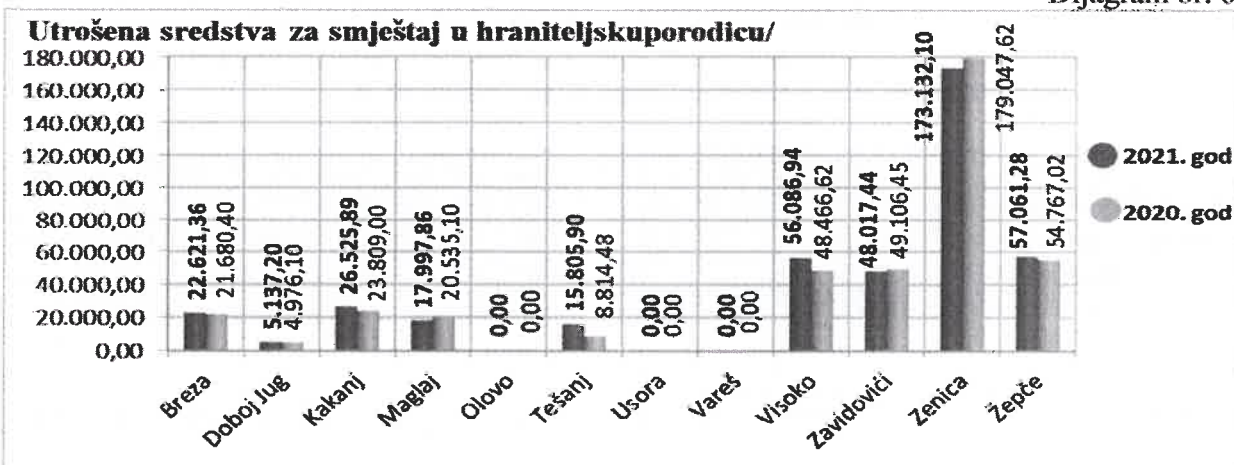
* Procenat od objavljene prosječne plaće Federacije BiH za 2021. godinu koja je iznosila 956,00 KM.

Detaljniji pokazatelji o broju korisnika i utrošenim sredstvima za pravo na smještaj djece i odraslih u drugu porodicu, po gradovima/općinama Kantona za 2021. i 2020. godinu, dati su u dijagramima br. 5 i 6.

Dijagram br. 5

Dijagram br. 6

U 2021. godini, ovo pravo je ostvarilo 85 korisnika i za finansiranje naknada iz Budžeta Kantona utrošena su sredstva u iznosu 422.385,97 KM. Poređenjem navedenih podataka sa podacima iz 2020. godine, kada je za 93 korisnika utrošeno 411.202,79 KM, može se konstatovati da je manje 8 korisnika te da su utrošena veća finansijska sredstva za 11.183,18 KM ili oko 2,72%. Na veće izdvajanje uticao je dio retroaktivne isplate naknada za hranitelja i naknada za izdržavanje hranjenika u 2020. godini i povećanje iznosa naknada u 2021. godini. Podaci o odobrenim sredstvima i broju korisnika po gradovima/općinama Zeničko-dobojskog kantona, predloženi su u Tabeli br. 8, na strani broj 22.

3.1.6. Smještaj u ustanove socijalne zaštite

Prema Kantonalnom zakonu, smještaj u ustanovu socijalne zaštite može ostvariti dijete i odraslo lice kojem je potrebna stalna briga i pomoć u zadovoljavanju njihovih životnih potreba, a ne može ih ostvariti u vlastitoj ili drugoj porodici ili na drugi način, a pod uslovima i na način predviđen Kantonalnim i Federalnim zakonom. Ovim pravom obezbjeđuje se zbrinjavanje: djece bez roditeljskog staranja, djece čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, odgojno zanemarene i zapuštene djece, djece žrtava nasilja u porodici, djece sa poremećajima u ponašanju, samohranih nezaposlenih trudnica i samohranih nezaposlenih majki sa djetetom do 12 mjeseci starosti, lica sa invaliditetom, lica sa duševnim smetnjama, starijih lica bez porodičnog staranja u stanju socijalne potrebe i lica koja su ovisna o psihoaktivnim supstancama.

U skladu sa Kantonalnim zakonom, ugovorno su regulisani međusobni odnosi i obaveze o načinu pružanja i finansiranja usluga između Ministarstva i javnih ustanova socijalno-zdravstvene zaštite sa područja Bosne i Hercegovine, uključujući i Ustanovu „Centar za zbrinjavanje i njegu starih i iznemoglih lica“ Zenica čiji je osnivač nevladina organizacija. Saradnja je ostvarena i sa privatnom Ustanovom „Zlatno doba“ Usora, gdje su do maja bila smještena dva korisnika putem JU Centar za socijalni rad Maglaj, kada je ova ustanova prestala sa radom. Ministarstvo u kontinuitetu uzima u razmatranje, kao prioritet, javne i privatne ustanove socijalne zaštite sa područja Kantona za smještaj korisnika, zbog očuvanja veza i održavanja kontakta korisnika sa srodnicima/starateljima, te korištenja i jačanja postojećih resursa u Kantonu.

Na području Kantona, pored centara/službi, djeluju i sljedeće ustanove socijalne zaštite:

- **za smještaj djece bez roditeljskog staranja:** JU „Dom porodica“ Zenica sa uslugama Prihvatilišta za samohrane nezaposlene trudnice i samohrane nezaposlene majke sa djetetom do 12 mjeseci starosti i Prihvatne stanice, te Ustanova za prihvata i odgoj djece „Mala škola“ Vareš;
- **za dnevno zbrinjavanje djece sa teškoćama u razvoju i odraslih osoba sa invaliditetom:** JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona u čijem sastavu djeluje Odjeljenje za rano podsticanje razvoja i rane intervencije u Zenici, te poslovne jedinice, odnosno dnevni centri u Visokom sa ispostavom u Zenici, Tešnju i Žepče/Maglaju sa ispostavom u Maglaju;
- **za stanovanje u lokalnoj zajednici uz stručnu podršku:** Ustanova „Sumerò centar za podršku osobama sa invaliditetom u zajednici“, Podružnica Zenica koja omogućava stručnu svakodnevnu i kratkotrajnu podršku ili svakodnevnu i intenzivnu podršku ili 24-satnu sveobuhvatnu podršku;
- **smještaj starijih osoba u stanju socijalne potrebe i bez porodičnog staranja:** JU „Penzionerski dom sa stacionarom“ Zeničko-dobojskog kantona, JU „Dom za stara lica Zenica“ Zenica, Ustanova za smještaj starijih lica „Zlatno doba“ Usora (prestala sa radom od

maja 2021. godine), Ustanova za smještaj starih i iznemoglih lica „SIRA DOM“ Tešanj, Ustanova za smještaj i njegu starih osoba „Rajkovača&Šušak“ Usora, Ustanova „Centar za zbrinjavanje i njegu starih i iznemoglih lica“ Zenica, Ustanova MINISTRO dom za starije i nemoćne Žepče. Ustanova za smještaj i njegu starijih osoba u Tešnju i dalje nije aktivna;

- **kućna njega i pomoć u kući:** Ova usluga je bila uspostavljena i Ustanovi za kućnu njegu SeVital Kakanj, ali je ista prestala sa radom od maja 2021. godine.

Vezano za procedure ostvarivanja prava na smještaj u ustanove socijalne zaštite, Ministarstvo traži od centara/službi da predhodno razmatre i iskoriste resurse za ostanak lica u porodičnom okruženju i lokalnoj zajednici. Također, Ministarstvo je provodilo aktivnosti u skladu sa Akcionim planom za provedbu Strategije deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite u Federaciji BiH (2014-2020) s ciljem unapređenja uslova za razvoj sistema socijalne zaštite kojim će se osigurati poboljšanje kvaliteta života, nediskriminacija, zaštita ljudskih prava i sloboda za sve korisnike socijalne zaštite kroz tranziciju institucionalne brige na pružanje socijalnih usluga i brigu u zajednici.

Međutim i dalje je prisutna potreba za institucionalnim smještajem usljed nedovoljno razvijenih drugih usluga alternativne brige u lokalnim zajednicama, nedovoljne međusektorske saradnje i podrške ustanova i institucija koje djeluju u ključnim sektorima na nivou lokalnih zajednica, a odgovorne su da omoguće adekvatnu stručnu podršku i brigu za navedena lica i njihove porodice, te nedovoljne odgovornosti i informisanosti srodnika/ staratelja.

Stim u vezi, Ministarstvo donijelo Instrukciju o postupku ostvarivanja prava na smještaj lica u ustanove socijalne zaštite, broj: 09-35-12695-4-16/17 od 12.05.2020. godine, sa naglaskom na obaveznost preduzimanja predhodnih radnji i iskorištavanja postojećih resursa radi preveniranja eventualnog institucionalnog smještaja, te se i dalje primjenjuje praksa izdavanja saglasnosti za privremeni smještaj u ustanove socijalne zaštite, posebno kada su u pitanju djeca bez roditeljskog staranja ili osobe s invaliditetom i osoba sa duševnim oboljenjima.

Shodno odredbama Kantonalnog zakon, nakon utvrđivanja stvarnog činjeničnog stanja i utvrđivanja nemogućnosti ostanka lica u stanju socijalne potrebe u porodici ili lokalnoj zajednici, odnosno u slučajevima kada će se ostvareno pravo djelimično ili u potpunosti finansirati iz Budžeta Kantona, prvostepeni organi podnose zahtjev za saglasnost Ministarstva za ostvarivanju prava na: smještaj u ustanovu socijalne zaštite, smještaj u hraniteljsku porodicu, smještaj u terapijske zajednice, smještaj u ustanove radi osposobljavanja za život i rad, te za plaćanje troškova sahrane/dženaze korisnika smještaja u ustanovi socijalne zaštite.

Na osnovu podnesenih zahtjeva centara/službi, Ministarstvo je u 2021. godini izdalo 408 saglasnosti za navedenih prava, s tim da je od ovog broja 290 saglasnosti dato za privremeni smještaj. Detaljni podaci su prikazani u Tabeli br. 6.

Tabela br. 6

Općina/ grad	Ukupan broj izdatih saglasnosti	Pregled saglasnosti za korisnike smještene u ustanove socijalne zaštite i hraniteljske porodice u 2021. godini												
		mldb. lica	odrasla lica	Gender		privremene saglasnosti za	prihvatilište u Domu porodica	Hraniteljska porodica		osposobljavanje	terapijska zajednica	sahrana/ dženaza	Ustanova Sumero	Smještaj u druge ustanove soc.zaštite
				M	Ž			srodnička porodica	hraniteljska porodica					
Breza	20	6	14	6	14	12	0	0	1	2	2	0	0	15
Doboj														
Jug	2	0	2	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	2
Kakani	30	8	22	17	13	22	0	1	2	2	2	0	0	23

Maglaj	23	6	17	16	7	19	0	1	0	0	0	0	1	21
Olovo	4	0	4	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0	4
Tešanj	13	3	10	7	6	11	0	0	0	1	1	0	0	11
Usora	2	0	2	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	2
Visoko	61	20	41	38	23	47	0	1	1	4	0	3	2	50
Vareš	13	0	13	5	7	1	0	0	0	0	0	0	0	13
Zavidovići	42	11	31	17	25	29	0	4	0	0	0	6	2	30
Zenica	155	41	114	79	76	110	0	4	1	1	6	17	6	120
Žepče	43	9	34	25	18	33	0	2	0	0	2	1	1	37
Ukupno:	408	104	304	212	195	290	0	13	5	10	13	27	12	310

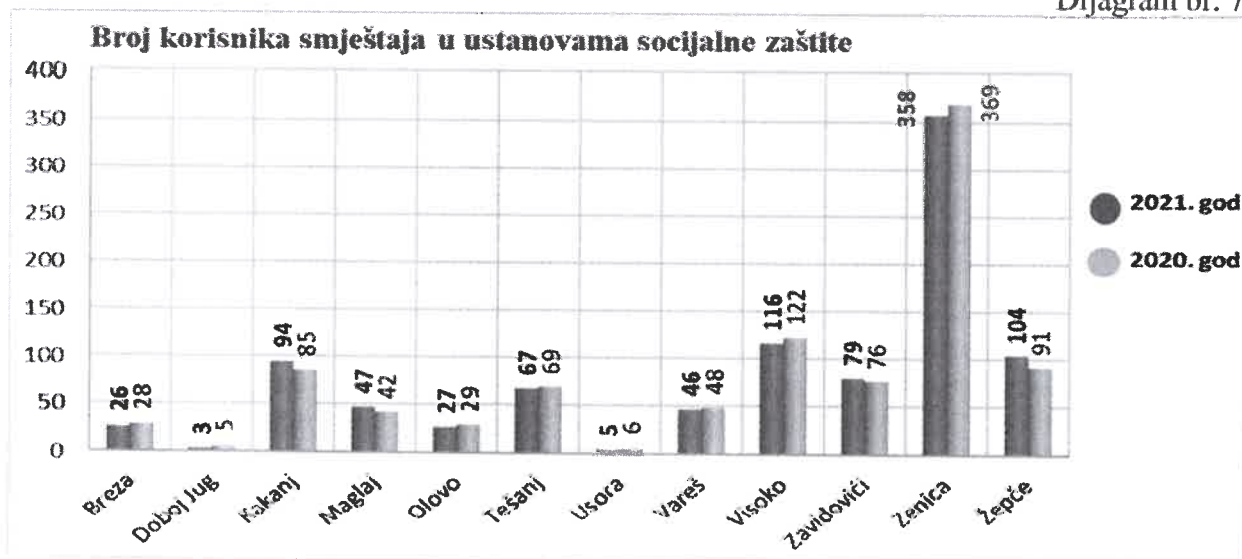
Tokom 2021. godine, ovo ministarstvo je izvršavalo obavezu sufinansiranja ili finansiranja smještaja za ukupno 577 korisnika u 21 ustanova socijalne zaštite na području BiH, dok je u 2020. godini ovo pravo ostvarivalo 572 korisnika. U ovim postupcima je evidentna konstantna fluktuaciju korisnika u pogledu novog smještaja i premještaja u drugu ustanovu, odnosno prekida smještaja usljed smrti, napuštanja ustanove ili zbog usvojenja, te premještaja u hraniteljske porodice. Smještaj osoba ovisnih o psihoaktivnim supstancama u terapijskim zajednicama „CROPS” u Smolućoj kod Tuzle i „Marijanovac” u Aleksandrovcu, odobran je za 13 osoba, ali je stalni boravak ostvarivalo samo 2 korisnika, jer su korisnici napuštali predviđeni program odvikavanja od psihoaktivnih supstanci.

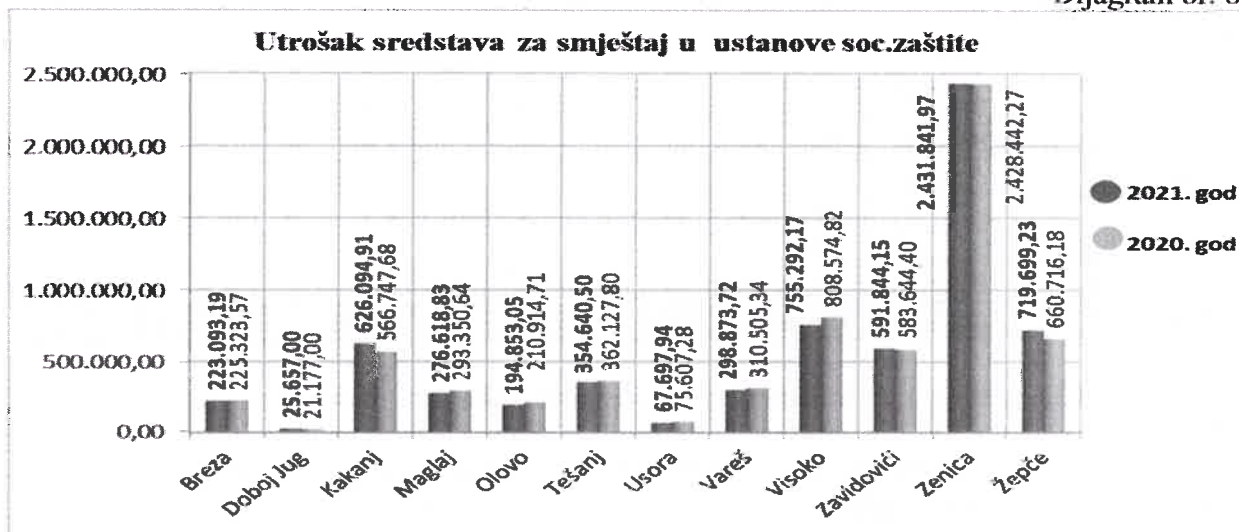
Od navedenog ukupnog broja korisnika u 21 ustanovi socijalne zaštite na području BiH, u 7 ustanova socijalne zaštite koje djeluju na području Kantona na smještaju su se nalazila 220 korisnika. Pored smještaja u ustanove, na području Zeničko-dobojskog kantona 397 korisnika je uključeno u usluge JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona, i to 184 korisnika u rani podsticaj razvoja i ranu intervenciju i 213 korisnika dnevnog zbrinjavanja. Više podataka je prikazano u Tabeli br. 7.

U skladu sa Kantonalnim zakonom, ovo ministarstvo je finansiralo troškove sahrane/dženaze/ pokopa za 27 osobe koje su ostvarivale pravo na smještaj u ustanovu socijalne zaštite, dok su u 2020. godinu finansirani troškovi predmetnog prava za 32 korisnika.

U narednim dijagramima br. 7 i 8, navedeni su uporedni pokazatelji o broju korisnika prava na smještaj u ustanove socijalne zaštite, kao i utrošena sredstva po gradovima/općinama Kantona.

Dijagram br. 7

Za finansiranje i sufinansiranje smještaja u ustanove socijalne zaštite, usluga ranog podsticaja razvoja i rane intervencije i dnevnog zbrinjavanja, te terapijske zajednice oko 971 korisnika u 2021. godini, utrošeno je 6.566.206,66 KM, dok je po istom osnovu u 2020. godini utrošeno 6.547.131,89 KM za oko 970 korisnika. Uporedni podaci ukazuju da je u 2021. godini broj korisnika veći za jednog korisnika, te da je došlo do utroška većeg iznosa budžetskih sredstava za 19.074,77 KM ili 0,29%.

Podaci o broju zbrinutih korisnika sa područja gradova/općina Kantona u ustanove socijalne zaštite prikazani su na strani broj 22. u Tabeli br. 8, dok su u narednoj Tabeli br. 7 dati podaci o broju korisnika i utrošku budžetskih sredstava za smještaj korisnika u ustanove socijalne zaštite na godišnjem nivou za period 2019.-2021. godina.

Tabela br. 7

USTANOVE SOCIJALNE ZAŠTITE			2021. godina	2020. godina	2019. godina
1	Penzionerski dom sa stacionarom	broj	74	72	64
		KM	544.643,38	521.186,54	470.521,42
2	JU Dom za stara lica Zenica	broj	20	20	23
		KM	126.378,50	122.302,25	144.030,90
3	"Naš dom" d.o.o. Travnik	broj	14	17	19
		KM	92.434,20	99.611,17	122.607,49
4	Centar za zbrinjavanje i njegu starih i iznemoglih lica Zenica	broj	9	6	3
		KM	60.180,00	37.707,00	19.043,00
5	Zlatno doba Usora	broj	1	3	1
		KM	3.262,50	22.655,00	1.600,00
6	Sumero Centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici	broj	40	43	37
		KM	405.103,32	430.888,81	377.397,40
7	Zavod za zbrinjavanje MI djece i omladine Pazarić	broj	62	62	66
		KM	678.938,18	685.352,39	727.219,63
8	Zavod za zbrinjavanje MIL - Drin	broj	161	159	152
		KM	1.570.736,64	1.543.562,86	1.480.684,67
9	Zavod za zbrinjavanje MI osoba Bakovići	broj	93	93	87
		KM	934.154,00	956.607,79	886.705,96
10	JU Dom za lica sa invaliditetom Višegrad	broj	1	1	1
		KM	6.574,40	6.503,80	6.676,40
11	JU Dom za lica sa invaliditetom Prijedor	broj	1	1	1
		KM	8.349,60	8.349,60	8.664,00

12	Zavod za liječenje "Jakeš" Modriča	broj	2	2	2
		KM	10.933,92	10.933,92	10.933,92
13	JU "Dom-porodica" Zenica	broj	73	67	76
		KM	821.377,78	816.000,00	757.800,00
14	"Mala škola" Vareš	broj	4	2	3
		KM	19.243,20	4.969,92	10.753,68
15	Dom zadjecu bez roditeljskog staranja Sarajevo	broj	0	0	0
		KM	0,00	0,00	0,00
16	Zavod za vaspitanje muške djece i omladine Sarajevo	broj	2	2	2
		KM	23.617,84	21.978,20	27.924,42
17	Edukacijsko-rehabilitacijski Centar DUGA Novi Travnik	broj	2	2	2
		KM	14.400,00	19.200,00	19.000,00
18	SOS Kinderdorf Sarajevo	broj	6	5	6
		KM	21.550,00	16.753,36	17.119,20
19	Međunarodni forum solidarnosti EMMAUS	broj	1	1	1
		KM	4.633,28	5.517,76	6.110,40
20	FONDACIJA "SELO MIRA" Lukavac - Turija	broj	10	10	7
		KM	73.946,00	59.085,00	42.420,00
21	"Majčino selo" Međugorje	broj	0	1	1
		KM	0,00	4.186,60	4.567,20
22	Sveta obitelj Mostar	broj	0	0	1
		KM	0,00	0,00	5.080,00
23	JU Dječiji dom Mostar	broj		0	0
		KM	1.860,00	0,00	0,00
24	JU Centar za djecu i odrasle s posebnim potrebama Zenica	broj	184	190	181
		KM	1129999,92	1129999,92	1.000.000,00
25	DC Maglaj	broj	71	62	78
		KM	0,00	0,00	0,00
26	JU Centar - PJ Visoko	broj	102	101	103
		KM	0,00	0,00	0,00
27	JU Centar - PJ Tešanj	broj	39	45	46
		KM	0,00	0,00	0,00
28	Centar za odvikavanje od ovisnosti „Marjanovac“	broj	1	3	4
		KM	4460,00	13750,00	15.820,00
29	Centar za odvikavanje od ovisnosti „Smoluća“ Lukavac	broj	1	1	1
		KM	9.430,00	10.030,00	4500,00
UKUPNO		broj	974	970	967
		KM	6.566.206,66	6.547.131,89	6.167.179,69
UKUPNO NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA		broj	616	610	614
		KM	3.110.188,60	3.085.709,44	2.781.146,40

U nastavku izdvajamo informacije o drugim aktivnostima koje su putem Ministarstva provedene, a u vezi su sa smještajem osoba u ustanove socijalne zaštite sa području Kantona:

- Kontinuirano se ostvaruje saradnja sa ustanovama, institucijama i organizacijama civilnog društva na svim nivoima s ciljem provedbe zakonskih i podzakonskih akata, te razvojnih strateških dokumenata.
- Kontinuirano izvještavanje i dostava podataka i informacija traženih od strane Federalnog ministarstva rada i socijalne politike:
 - Informacija o stanju, problemima i radu ustanova socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona za 2020.godinu,
 - Podaci o usvojenju i starateljstvu na Zeničko-dobojskom kantonu za 2020. godinu;
 - Informacija o mjerama koje su poduzele ustanove socijalne zaštite sa područja Zeničko-dobojskog kantona s ciljem dosljedne provedbe naredbi Federalnog štaba civilne zaštite

- I dalje je aktuelna problematika smještaja osoba s duševnim smetnjama vezano za aktuelne presude za ljudska prava u predmetu Hadžimejlić Zuhra i drugi protiv Bosne i Hercegovine (Applikacija br. 3427/13, 74569/13 i 7157/14) od 03. novembra 2015. godine, te pokrenute aktivnosti na federalnom nivou nisu još uvijek rezultirale harmonizacijom zakonske regulative što centre/službe dodatno opterećuje u vršenju nadležnih postupanja i zaštiti prava osoba s duševnim smetnjama. Dodatnu poteškoću predstavlja neadekvatno postupanje pravosudnih organa i nedovoljno razumijevanje zdravstvenih ustanova.
- Prema podacima centara/službi, u izvještajnom periodu je došlo do potpunog usvojenja 2 djece bez roditeljskog staranja starosti od 0-5 godine, iako je u centrima/službama evidentirano 266 osoba - potencijalnih usvojitelja. Ovaj vid zaštite djece bez roditeljskog staranja nedovoljno je iskorišten usljed neispunjavanja uslova za prethodno pokretanje postupka usvojenja, najčešće jer jedan ili oba roditelja nisu dali pristanak ili roditeljima nije oduzeto roditeljsko pravo usljed neadekvatne brige o djetetu. Sve ovo za posljedicu ima da većina djece bez roditeljskog staranja odrasta u institucionalnom smještaju, jer se u većini slučajeva ne izriču ili ne izvršavaju sankcije koje su često i neadekvatne prema roditeljima koji izbjegavaju da izvršavaju roditeljsku dužnost prema djeci. Na ovu situaciju bitno utiče i činjenica da ne djeluje inspektorat za socijalnu zaštitu i zaštitu porodice sa djecom na nivou Federacije BiH, odnosno ne vrši se inspekcijski nadzor nad primjenom Porodičnog zakona Federacije BiH. Zbog svega navedenog, u prevenciji razdvajanja djece od porodice neophodno jačanje socijalnih mreža i međusektorske saradnje u lokalnim zajednicama sa fokusom na praćenje i pružanje podrške i pomoći djeci čiji roditelji u određenom periodu nisu u mogućnosti da izvršavaju roditeljsku dužnost usljed bolesti i teške materijalne situacije. Bolja saradnja i podrška posebno treba biti usmjerena prema djeci sa teškoćama u razvoju koja imaju potrebu za alternativnim vidovima zbrinjavanja, jer se potencijalni usvojitelji ili hranitelji u praksi vrlo rijetko odlučuju da preuzmu brigu o ovoj djeci.
- Ministarstvo pruža kontinuiranu podršku i saradnju ustanovama sa ciljem unapređenja usluga smještaja u ustanovama socijalne zaštite, stanovanja osoba s invaliditetom u lokalnim zajednicama uz podršku, te ranog poticaja razvoja i dnevnog zbrinjavanja za djecu i odrasle osobe sa invaliditetom.
- Za prevazilaženje problema sa kojima se suočila JU „Penzionerski dom sa stacionarom“ Zeničko-dobojskog kantona u pružanju usluga prema korisnicima usljed pandemije COVID-19. na prijedlog Ministarstva, Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-11-10466/21 od 26.07.2021. godine, odobrena su sredstva u iznosu 100.000,00 KM.
- U izvještajnom periodu Ministarstvo je vršilo redovne mjesečne uplate planiranih budžetskih sredstava za JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona, koja je (uključujući Odjeljenje za rano podsticanje razvoja i rane intervencije u Zenici, te u poslovnim jedinicama, odnosno dnevnim centrima Visoko sa ispostavom u Zenici, Tešanj i Žepče/Maglaj sa ispostavom u Maglaju) omogućila stručne usluge za 397 korisnika i njihove porodice, kako u prostorijama ustanove i navedenih poslovnih jedinica, tako i na terenu kroz rad mobilnog tima.
Kako bi se osiguralo funkcionisanje ustanove iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona su uplaćena sredstva u iznosu od 1.130.000,00 KM, čime su omogućene besplatne stručne i druge usluge za korisnike ove ustanove sa područja Zeničko-dobojskog kantona.
Takoder, u okviru provedbe Programa obilježavanje „Dječije nedjelje“ u Zeničko-dobojskog kantonu za 2021. godinu, na prijedlog Ministarstva, Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-11-13254/21 od 30.09.2021. godine, JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona su odobrena sredstva za obilježavanje „Dječije nedjelje“ u iznosu od 7.500,00 KM.
- Ministarstvo je i dalje ostvarivalo uspješnu saradnju sa Ustanovom „Sumero centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici“ Podružnica Zenica, te je u 2021. godini

finansiralo i sufinansiralo smještaj za 47 korisnika u 14 stambenih jedinica na području grada Zenica i općine Kakanj. Od navedenog broja smještenih korisnika, u ovu ustanovu iz zavodskog smještaja (Zavoda Drin, Bakovići i Pazarići) i JU „Dom porodica“ premješteno je 22 korisnika.

Stručnu podršku za korisnike omogućavalo je 14 asistenata s ciljem njihovog osposobljavanja za samostalan život i socijalno uključivanje u lokalnoj zajednici. Stručna podrška podrazumijeva svakodnevnu i kratkotrajnu podršku ili svakodnevnu i intenzivnu podršku ili 24-satnu sveobuhvatnu podršku.

- Ministarstvo je bilo nosilac aktivnosti Radne grupa za provedbu Mape za implementaciju preporuka dokumenta: „Analiza postojećih propisa i praksi kod procjene i upućivanja djece s teškoćama u deset kantona Federacije Bosne i Hercegovine“ na području Zeničko-dobojskog kantona. Radna grupa je izradila „Akcioni plan transformacije sistema procjene i upućivanja djece s teškoćama za Zeničko-dobojski kanton“ koji putem ovog ministarstva, prihvatila Vlada Zeničko-dobojskog kantona Zaključkom broj: 02-31-11599/21/20 od 24.08.2021. godine. Također članovi Radne grupe su učestvovala u izradi smjernica, kriterija i priručnika za sistem procjene i upućivanja djece s teškoćama na nivou Federaciji Bosne i Hercegovine. S tim u vezi, ovo ministarstvo, Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport i Ministarstvo zdravstva su obavezani da aktivno učestvuju i daju doprinos u procesu usklađivanja sistema procjene djece sa teškoćama sa Međunarodnom klasifikacijom zdravlja, invaliditeta i funkcionisanja.
- Ministarstvo je blagovremeno prosljeđivalo ustanovama socijalne zaštite naredbe i preporuke nadležnih kriznih štabova koje su donesene s ciljem sprječavanja širenja COVID-19 i zaštite korisnika i zaposlenika. Također je sarađivalo sa Federalnim ministarstvom rada i socijalne politike u pogledu obezbjeđenja zaštitne opreme i sredstava za ustanove, s tim da je navedeno ministarstvo odlučivalo kojim ustanovama će se dodjeliti predmetna pomoć.
- Predstavnici Ministarstva i javnih i drugih ustanova socijalne zaštite sa područja Zeničko-dobojskog kantona su i u ovoj godini učestvovali na događajima (u većini online putem) kao što su: konferencije, javne rasprave, okrugli stolovi, edukacije i slično, kao i u članstvu radnih grupa i koordinacionih tijela uspostavljenih za provedbu reformskih procesa u ovoj oblasti.

Pregled broja korisnika sa Zeničko-dobojskog kantona i utroška sredstava za smještaj u ustanove i druga prava iz socijalne zaštite u 2021. godini

Tabela br. 8

Redni broj	PRAVA IZ SOCIJALNE ZAŠTITE		OPĆINE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA												
			Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Zenica	Žepče	UKUPNO
1	Stalna novčana pomoć, broj priznatih prava	broj	33	0	183	66	24	92	16	28	108	156	438	89	1.232
		KM	33.435,94	0,00	197.320,43	66.276,08	23.616,26	94.205,04	16.120,24	29.984,22	111.747,70	157.712,25	465.246,29	94.012,47	1.289.676,92
2	Jednokratne novčane pomoći	broj	69	44	137	72	72	62	39	67	104	66	353	72	1.157
		KM	9.400,00	6.400,00	16.000,00	9.600,00	9.400,00	17.000,00	7.200,00	9.400,00	17.900,00	10.300,00	40.500,00	12.000,00	165.100,00
3	Hraniteljstvo	broj	6	1	8	6	0	3	0	0	8	8	33	12	85
		KM	22.621,36	5.137,20	26.525,89	17.997,86	0,00	15.805,90	0,00	0,00	56.086,94	48.017,44	173.132,10	57.061,28	422.385,97
4	Smještaj u ustanove socijalne zaštite	broj	28	3	94	47	27	67	5	46	116	79	358	104	974
		KM	223.093,19	25.657,00	626.094,91	276.618,83	194.853,05	354.640,50	67.697,94	298.873,72	755.292,17	591.844,15	2.431.841,97	719.699,23	6.566.206,66
5	Osposobljavanje za samostalan život i rad	broj	2	0	1	1	1	2	0	0	2	0	7	1	17
		KM	7.120,80	0,00	1.420,00	5.080,80	4.128,96	4.260,00	0,00	0,00	6.251,65	0,00	22.854,10	1.420,00	52.536,31
UKUPNO		broj	138	48	424	192	123	226	60	141	338	309	1.188	279	3.465
		KM	295.671	37.194	867.361	375.574	231.998	485.911	91.018	338.258	947.278	807.874	3.133.574	884.193	8.495.906

3.1.7. Kućna njega i pomoć u kući

Pravo na kućnu njegu i pomoć u kući ima osoba kojoj je zbog privremenih promjena u zdravstvenom stanju ili tjelesnom oštećenju, neophodno potrebna kućna njega i pomoć u kući, ukoliko je potpuno nesposobno za samostalan rad i privređivanje, starija od 65 godina (muškarac), odnosno 60 godina (žena) i osoba sa trajnim smetnjama u fizičkom i psihičkom razvoju, koja nije u stanju da se sama stara o sebi. Ovo prava proizilazi iz Kantonalnog zakona gdje su propisani bliži uvjeti. Uslugu obezbjeđuje i finansira grad/općina, a realizuje se angažovanjem udruženja, pravnog ili fizičkog lica za pružanje usluga kućne njege i pomoći u kući, ukoliko ima iskustvo, te posjeduje materijalne i kadrovske kapacitete.

Značaj ostvarivanja ovog prava za građane, ogleda se u omogućavanju blagovremene i kontinuirane usluge u kućnom i humanijem okruženju korisnika, odnosno boravku u lokalnoj zajednici i iskorištavanju postojećih kapaciteta i resursa korisnika i lokalne zajednice.

Međutim, ova usluga se i dalje ne primjenjuje u potrebnom opsegu, te se omogućava sporadično u okviru realizacije projekata pojedinih nevladinih organizacija, te još uvijek nije prepoznat značaj iste u smislu sistemskog integrisanja usluge u lokalnim zajednicama i prevencije insitucionalnog smještaja starijih lica bez porodičnog staranja.

Za pružanje ove usluge osnovana je krajem novembra 2018. godine. smo jedna privatna ustanova socijalne zaštite Ustanove za kućnu njegu „SeVital“ iz Kaknja, koja je nakon uspostavljenih usluga i djelovanja u ovom periodu prestala sa radom u maju 2021. godine.

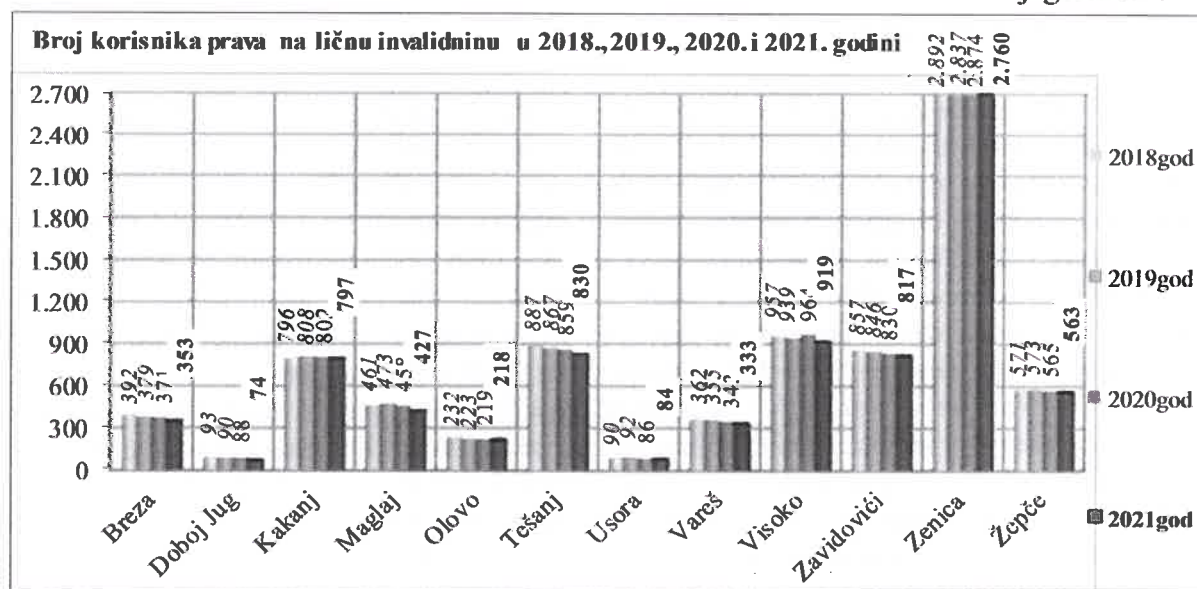
3.2. Osvrt na primjenu Federalnog Zakona u odnosu na ostvarivanje prava lica sa invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona

Osnovna prava lica sa invaliditetom su definisana i uređena Federalnim zakonom i to kao: lična invalidnina, pravo na pomoć i njegu od drugog lica i pravo na ortopedski dodatak. Na osnovu nalaza i mišljenja Instituta za medicinsko vještačenje, ova prava mogu ostvariti lica kojima je utvrđena visina invaliditeta 90% ili 100% i utvrđena potreba za nekim od preostala dva prava, odnosno lice može ostvariti samo pravo na invalidninu u navedenom procentu i ako je utvrđena potreba istovremeno može ostvarivati pravo na pomoć i njegu od drugog lica i/ili pravo na ortopedski dodatak.

Postupak o priznavanju ovih prava vrši se putem centara/službi i evidencija vodi u bazi SOTAC. Prema podacima iz navedene baze ukupan broj korisnika prava lica sa 100% ili 90% invaliditetom u Kantonu na kraju 2021. godine bio je 8.175 korisnika i ostvarivali su ukupno 17.721 prava. Tokom 2020. godine broj korisnika prava bio je 8.459 korisnika i ostvareno je ukupno 18.314 prava, u 2019. godini broj korisnika bio je 8.482 i ostvareno je 18.564 prava, dok je u 2018. godine broj korisnika bio 8.590 i ostvareno 18.845 prava.

Uporedni podaci o broju korisnika prava na ličnu invalidninu kao i ostvarenih prava za period 2018.-2021. godinu pokazuju da se broj korisnika i prava konstantno mijenja. Evidentno je da je najveći broj lica sa invaliditetom ostvario pravo na ličnu invalidninu tokom 2018. godine, te da se posljednje tri godine broj utvrđenih prava na ličnu invalidninu, pravo na pomoć i njegu od drugog lica i pravo na ortopedski dodatak konstantno smanjuje. Iz ovoga se može zaključiti da su građani informisani o ostvarivanju ovih prava i da imamo realniju sliku broja lica sa civilnim invaliditetom u Zeničko-dobojskom kantonu. Uvid i više podataka o brojnom stanju korisnika prava na ličnu invalidninu, razvrstano po lokalnim zajednicama za period 2017. - 2020. godina, dat je u dijagramu br. 9.

Dijagram br. 9

Naknade za navedena prava isplaćuju se iz Budžeta Federacije BiH, u iznosima kako je prikazano u Tabeli br. 9.

Tabela br. 9

Prava osoba sa invaliditetom	I grupa (100% invaliditet)	II (90%) invaliditet
Lična invalidnina	109,76 KM	82,32 KM
Tuđa njega i pomoć	274,40 KM	137,20 KM
Ortopedska pomagala	19,21 KM	

Prema navedenim iznosima i broju ostvarenih prava, za finansiranje svih prava lica sa invaliditetom sa područja Kantona iz Budžeta Federacije BiH u 2021. godini, izdvojeno je oko 26.328.611,52 KM, dok je u 2020. godini bilo izdvojeno oko 27.226.511,04 KM.

Detaljniji podaci o broju ostvarenih prava lica sa invaliditetom za 2021. godinu dati su u narednoj Tabeli br.10.

Tabela br.10

OPĆINE ZE- DO KANTONA	Prava civilnih (neratnih) invalida					Ukupno 100% i 90%	Ukupno prava
	Lična invalidnina		Tuđu njega i pomoć		Ortopetski dodatak		
	100%	90%	F BiH I grupa	F BiH II grupa			
BREZA	191	162	99	185	101	353	738
DOBOJ-JUG	52	22	35	29	41	74	179
KAKANJ	481	316	297	349	278	797	1.721
MAGLAJ	278	149	173	163	153	427	916
OLOVO	126	92	69	100	65	218	452
TEŠANJ	534	296	348	330	295	830	1.803
USORA	50	34	37	42	36	84	199
VAREŠ	190	143	108	166	125	333	732
VISOKO	551	368	334	400	334	919	1.987
ZAVIDOVIĆI	497	320	315	357	316	817	1.805
ZENICA	1.758	1.002	1.083	1.082	1.039	2.760	5.964
ŽEPČE	351	212	211	234	217	563	1.225
Ukupno	5.059	3.116	3.109	3.437	3.000	8.175	17.721

U kontekstu zaštite osoba sa invaliditetom u 2021. godini je donešen Zakon o roditeljima njegovateljima u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 75/21), čija je primjena počela od 30. decembra 2021. godine. Navedenim Zakonom se jednom od roditelja osobe sa 100% invaliditetom I. grupe tuđe njege i pomoći priznaje se pravo "roditelja njegovatelja", odnosno mjesečna naknada u visini neto najniže plate u Federaciji BiH, uz pripadajuće doprinose za penzijsko-invalidsko, zdravstveno osiguranje i osiguranje za vrijeme nezaposlenosti. Ovo pravo može ostvariti i srodniku koji je imenovan kao stalni staratelj u skladu sa Porodičnim zakonom Federacije BiH. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je nadležno da implementira ovaj zakon, kao i da provodi propise, izdaje instrukcije te vrši neposredni upravni nadzor u dijelu koji se odnosi na ostvarivanje navedenog prava.

Potencijalni broj korisnika prava na mjesečnu naknadu roditelja njegovatelja u Zeničko-dobojskom kantonu trenutno je moguće predvidjeti samo na osnovu utvrđene potrebe osobama sa invaliditetom na I. grupu tuđe njege i pomoći, a koja je u 2021. godini utvrđena za 3.109 osoba sa invaliditetom. Na konačan broj korisnika ovog prava utiču i drugi uslovi koji su propisani u članu 8. ovog zakona, kao i koliko će roditelja njegovatelja se odlučiti da podnese zahtjev za ostvarivanje ovog prava.

4. OBLAST ZAŠTITE CIVILNIH ŽRTAVA RATA

Osnovna prava civilnih žrtava rata su definisana i uređena Federalnim i Kantonalnim zakonom, tako da civilne žrtve rata imaju pravo na: ličnu invalidninu ili mjesečno lično novčano primanje; dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica; ortopedski dodatak; porodičnu invalidninu; zdravstvenu zaštitu. Preostala propisana prava civilnih žrtava rata su: pravo na pomoć u troškovima liječenja i nabavci ortopedskih pomagala; osposobljavanje za rad (profesionalna rehabilitacija, prekvalifikacija i dokvalifikacija); prioritetno zapošljavanje; prioritetno stambeno zbrinjavanje; psihološka i pravna pomoć. Za finansiranje i provedbu navedenih preostalih prava civilnih žrtava rata potrebno je da se prema nadležnostima uključe drugi sektori i nivoi vlasti.

Federalnim i Kantonalnim zakonom propisano je da se finansiranje za prva četiri prava civilnih žrtava obezbjeđuje u omjeru 70% iz Federalnog budžeta i 30% iz Budžeta Kantona. Osnovica za obračun novčanih primanja ovih lica iznosi 70% od osnovice utvrđene u skladu s federalnim propisima o pravima branitelja i članova njihovih porodica, dok se lična invalidnina utvrđuje u mjesečnom iznosu prema grupi oštećenja organizma u propisnom procentu. Osnovica je utvrđena Odlukom Vlade Federacije BiH i primjenjuje se od 28.08.2020. godine u iznosu 607,25 KM. Ličnu invalidninu, civilne žrtve rata mogu ostvariti zavisno od procenta tjelesnog oštećenja od 60% do 100%, a dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica u tri grupe, kao i ortopedski dodatak u tri grupe.

Detaljnije podatke o iznosima mjesečnih novčanih primanja korisnika prava civilnih žrtava rata predočavamo u Tabeli br. 11.

Tabela br. 11

OPĆINE ZE-DO KANTO NA	CIVILNE ŽRTVE RATA 2021											
	100% I.	100% II.	90%	80%	70%	60 %	I. Grupa tuđe njege	II. Grupa tuđe njege	III. Grupa tuđe njege	I. step. ortopedski dodatak	II. step. ortopedski dodatak	III. step. ortopedski dodatak
Breza	1	0	0	0	3	7	1	0	0	1	3	2
Doboj Jug	1	2	0	4	5	2	1	1	1	1	2	1
Kakanj	0	0	0	3	1	2	0	0	0	0	1	1
Maglaj	4	5	5	8	7	27	4	1	0	8	5	11
Olovo	0	3	1	6	5	8	0	0	0	0	3	6
Tešanj	2	5	4	9	13	29	2	1	0	7	7	16

Usora	1	0	0	0	1	3	1	0	0	1	0	1
Vareš	0	0	0	4	1	5	0	0	0	0	1	0
Visoko	2	2	1	5	9	14	2	0	0	4	6	5
Zavidovići	1	7	4	8	11	29	1	2	0	4	7	8
Zenica	0	6	2	4	8	13	0	0	1	5	6	10
Žepče	0	2	2	0	0	12	0	0	0	0	3	3
UKUPNO	12	32	19	51	64	151	12	5	2	31	44	64
F BiH po korisniku	425,08	310,31	233,79	182,78	136,02	76,51	433,75	303,63	216,88	125,79	95,43	73,74
ZDK po korisniku	182,17	132,99	100,2	78,64	58,3	32,79	173,5	121,45	86,75	50,32	37,17	29,5
UKUPNO	607,25	443,3	333,99	261,42	194,32	109,3	607,25	425,08	303,63	176,11	132,6	103,24

Pravo na porodičnu invalidninu imaju članovi porodice civilne žrtve rata, uz uslove propisane Federalnim zakonom. U Tabeli br. 12 prikazani su iznosi naknade za porodičnu invalidninu koja se utvrđuje prema broju članova porodice.

Tabela br. 12

Prema broju članova porodice:	Ukupan iznos:	Udio	Udio
		FBiH:	ZDK:
-za jednog člana porodice	261,12 KM	186,51 KM	74,61 KM
-za 2 člana porodice	333,99 KM	238,56 KM	95,43 KM
-za 3 člana porodice	364,35 KM	260,25 KM	104,10 KM
-za 4 člana porodice i više	394,72 KM	281,94 KM	112,78 KM

Za finansiranje novčanih primanja civilnih žrtava rata tokom izvještajnog perioda ukupno je utrošeno 2.924.251,14 KM, i to 30% iz Budžeta kantona u iznosu od 852.170,09 KM i 70% iz Budžeta Federacije BiH u iznosu od 2.072.081,05 KM. Tokom 2021. godine prava civilnih žrtava rata ostvarivalo je 766 korisnika i finansirano 912 prava. U 2020. godini prava civilnih žrtava rata ostvarivalo je 771 korisnika i finansirano 933 prava za što je ukupno utrošeno 2.905.844,38 KM. Uporedni podaci pokazuju da je u 2021. godini manje za 5 korisnika naknada i manje ostvarenih 21 prava. Detaljni podaci o broju korisnika i broju ostvarenih prava civilnih žrtava rata u 2020. i 2021. godini prikazani su u Tabeli br. 13, dok je pregled mjesečnih isplata, po gradovima/općinama predložen u Tabeli br.14, na strani broj 25.

Shodno Uputstvu o načinu priznavanja prava na zdravstveno osiguranje i ostvarivanje osnovne zdravstvene zaštite određenih kategorija lica koja nisu zdravstveno osigurana po drugom osnovu, broj: 09-37-15175-3/18 od 26.12.2018. godine, civilne žrtve rata i članovi njihovih porodice ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu. Prvostepeni organi za provođenje postupka priznavanja ovog prava su centri ili općinske službe.

Pravo na pomoć u obezbjeđenju troškova liječenja i pravo na pomoć u nabavci ortopedskih pomagala, civilne žrtve rata ostvaruju pod uslovima i na način utvrđen propisima iz oblasti zdravstvene zaštite. To jeste, na osnovu Odluke o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, stomatološko-protetske pomoći i stomatološko-protetskih nadomjestaka, a po preporuci nadležnog ljekara, lica sa invaliditetom mogu ostvariti pravo na ortopedsko ili drugo pomagalo. U slučaju kada su civilne žrtve rata u socijalnoj potrebi u skladu sa Pravilnikom Ministarstva dodjeljivane su jednokratne ili socijalno-intervenirajuće novčane pomoći za obezbjeđenje sredstava za dodatne troškove liječenja ili za nabavku ortopedskog pomagala civilnim žrtvama rata. Na isti način, civilnim žrtvama rata dodjeljivane su socijalno-intervenirajuće pomoći na ime stambenog zbrinjavanja, poboljšanja uslova stanovanja ili adaptacije prostorija i drugim stanjima socijalne potrebe.

Pored navedenog, Ministarstvo je podržalo Program rada i aktivnosti Saveza civilnih žrtava rata Zeničko-dobojskog kantona sa ciljem unapređenja položaja civilnih žrtava rata.

Pregled broja korisnika i prava civilnih žrtava rata koja su korisnici ostvarivali u 2020. i 2021. godini

Tabela br. 13

OPĆINA	Broj korisnika		Lična invalidnina		Mjesečno lično primanje		Dodatak za njegu i pomoć		Ortopedski dodatak		Porodična invalidnina		Ukupan broj ostvarenih prava	
	2020. god	2021. god	2020. god	2021. god	2020. god	2021. god	2020. god	2021. god	2020. god	2021. god	2020. god	2021. god	2020. god	2021. god
Breza	35	34	11	11	1	1	1	1	6	6	23	21	42	40
Doboj jug	32	33	14	14	3	3	2	3	3	4	15	15	37	39
Kakanj	20	20	6	6	7	7	0	0	2	2	7	7	22	22
Maglaj	135	136	55	56	2	3	5	5	23	24	78	77	163	165
Olovo	37	37	23	23	0	0	0	0	9	9	14	14	46	46
Tešanj	128	122	66	62	4	4	3	3	32	30	58	54	163	153
Usora	12	13	5	5	0	0	1	1	2	2	7	8	15	16
Vareš	37	35	10	10	14	15	0	0	1	1	13	11	38	37
Visoko	88	89	33	33	9	9	2	2	15	15	46	47	105	106
Zavidovići	105	104	59	60	3	3	3	3	19	19	43	38	127	123
Zenica	102	102	36	33	17	17	2	1	24	21	49	48	128	120
Žepče	40	40	17	16	5	5	0	0	7	6	18	18	47	45
UKUPNO	771	766	343	329	65	67	19	19	143	139	371	358	933	912

Pregled mjesečnih isplata, po gradovima/općinama, u korist korisnika prava civilnih žrtava rata, za period: januar-decembar 2021. godine

Tabela br. 14

CIVILNE ŽRTVE RATA	OPĆINE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA 2021												
	Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidov ići	Zenica	Žepče	UKUPNO
ZDK	35.134,72	42.269,81	26.572,20	142.964,10	33.912,59	130.323,98	15.193,23	54.531,10	102.636,93	102.536,31	125.127,23	40.967,89	852.170,09
FBiH	86.394,92	101.989,63	62.001,60	358.294,44	82.852,99	316.580,12	37.303,77	129.134,98	248.613,12	248.970,63	301.517,93	98.426,92	2.072.081,05
Ukupno	121.529,64	144.259,44	88.573,80	501.258,54	116.765,58	446.904,10	52.497,00	183.666,08	351.250,05	351.506,94	426.645,16	139.394,81	2.924.251,14

5. OBLAST ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM

U oblasti zaštite porodice sa djecom obezbjeđuje se porodica kroz materijalna i druga davanja, te pružanje usluga radi pomaganja u podizanju, odgoju i zbrinjavanju djece, kao i njihovom osposobljavanju za samostalan život i rad sa ciljem ostvarivanja najboljeg interesa djeteta. Osnovna prava porodice sa djecom propisana su Kantonalnim zakonom i finansiraju se iz kantonalnog Budžeta, a ukoliko je neko od proširenih prava regulisano gradskom/općinskom odlukom onda ta prava finansiraju i gradovi/općine. S tim u vez, u ovom dijelu Informacije predloženi su pokazatelji o dostignutom stanju po pitanju finansiranja ostvarenih prava iz kantonalnog Budžeta, te su prikupljeni, dostupni podaci sa područja gradova/općina Kantona.

Informacije o broju korisnika i planiranim sredstvima iz kantonalnog Budžeta za ostvarena prava iz oblasti zaštite porodice sa djecom date su u Tabeli br. 17, na strani broj 37.

5.1. Dodatak na djecu

Pravo na dječiji dodatak pripada porodici sa djecom koja se neposredno brine o djetetu, a čiji mjesečni prihodi po članu domaćinstva ne prelaze 123,00 KM, odnosno 15% od prosječne plaće Kantona koja je u 2021. godini iznosila 820,00 KM. Ovaj cenzus se ne odnosi na ostvarivanje prava na dječiji dodatak za porodicu koja se brine o djetetu bez oba ili jednog roditelja, porodicu koja ima dijete ometeno u fizičkom ili psihičkom razvoju i porodicu u kojoj dijete ili jedan od roditelja imaju najmanje 60% oštećenje organizma, jer ovo pravo navedene porodice mogu ostvariti bez obzira na prihodovne i imovinske uslove.

Dječiji dodatak porodica ostvaruje po svakom djetetu koje je uzrasta do 15. godina i dalje sve dok se nalazi na redovnom školovanju, a najduže do navršenih 26. godina života. Porodici koja ispunjava prihodovne i imovinske uslove, kako je to propisano Kantonalnim zakonom, iznos dječijeg dodatka pripada u iznosu od 2% od prosječne plaće Kantona, a porodici kojoj se ne utvrđuju prihodovni i imovinski uslovi pripada iznos dječijeg dodatka od 3% od prosječne plaće Kantona. Broj porodica koje su koristile pravo pregledno po gradovima/općinama Kantona dat je u dijagramu br. 10.

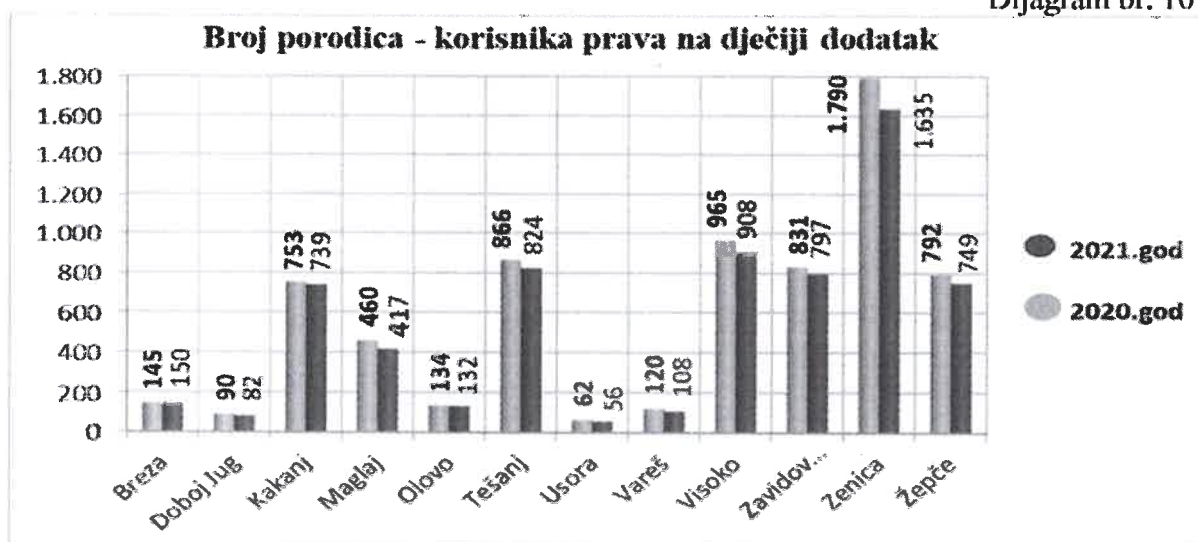
U Tabeli br. 15, prikazani su iznosi dječijeg dodatka prema uputstvima ovog Ministarstva o načinu utvrđivanja i trebovanja novčanih naknada korisnicima prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom za 2021. i 2020. godinu.

Tabela br. 15

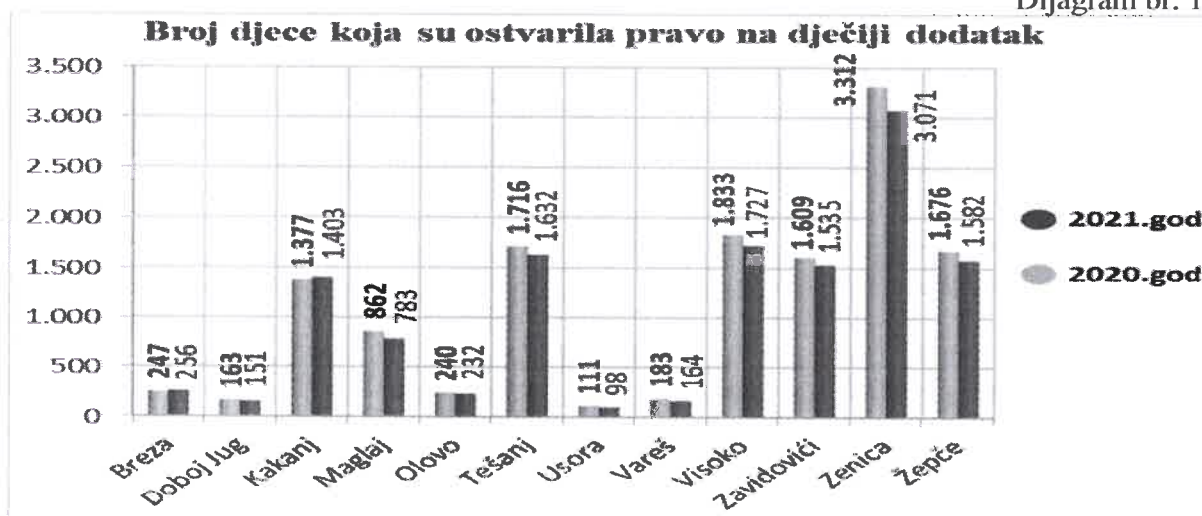
Uslov za ostvarivanje prava na dječiji dodatak ako:	Visina dječijeg dodatka u 2021. godini	Visina dječijeg dodatka u 2020. godini
-ispunjava prihodovne i imovinske uslove	16,40 KM	15,86 KM
-za porodicu se ne utvrđuju prihodovni i imovinski uslovi	24,60 KM	23,79 KM

U nastavku su predloženi komparativni podaci za 2021. i 2020. godinu. Dijagram br. 10 sadrži uporedne podatke o broju porodica koje su koristile prava na dječiji dodatak za jedno ili više djece, a dijagrami br. 11 podatke o broju djece za koju su roditelji ili staratelji – korisnici ostvarivali naknadu za dodatak na djecu.

Dijagram br. 10

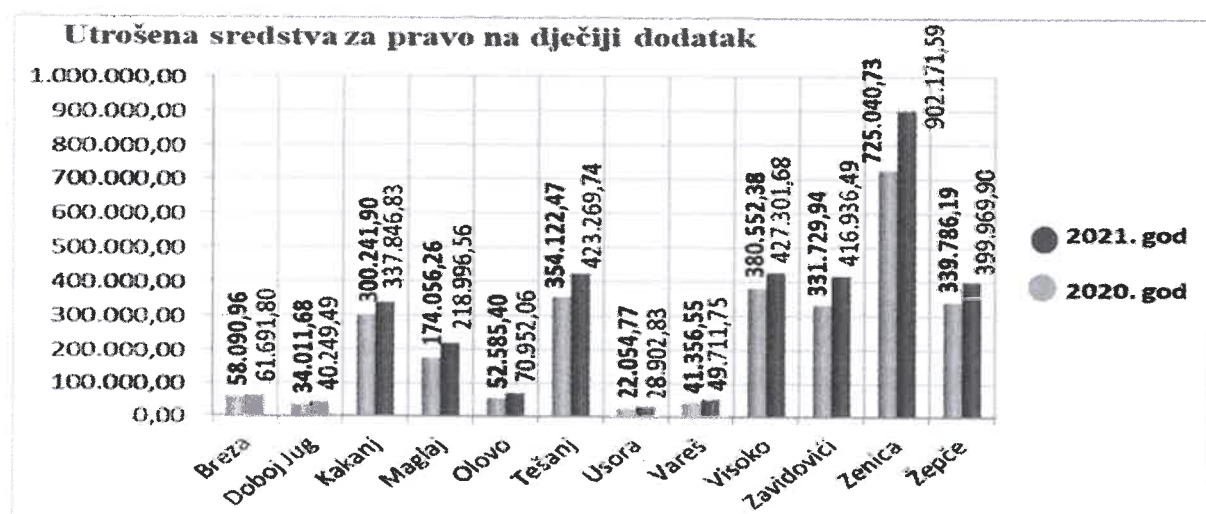

Dijagram br. 11

Utrošena sredstva tokom 2021. i 2020. godine, pregledno po gradovima/općinama Kantona predočena su u Dijagram br. 12.

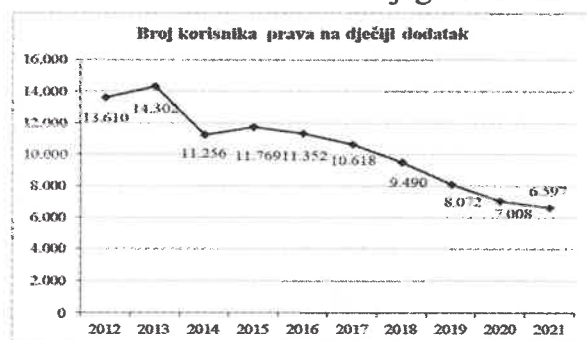
Dijagram br. 12

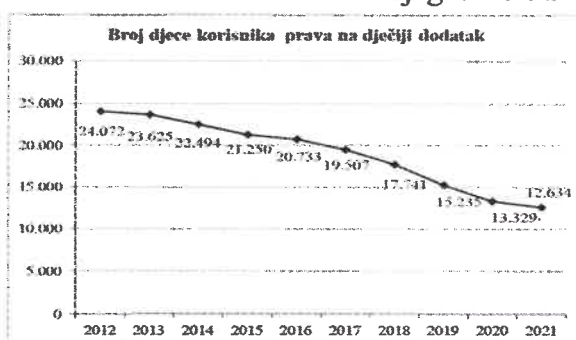
U 2021. godini pravo na dječiji dodatak ostvarilo je 6.597 porodica/korisnika, odnosno naknadu za dječiji dodatak ostvarivalo je 12.634 djece, a za finansiranje ovog prava utrošeno 2.693.267,76 KM. Isto pravo u 2020. godini ostvarivalo je 7.008 porodica/korisnika za 13.329 djece, dok je iz kantonalnog Budžeta izdvojeno 2.813.629,23 KM, odnosno smanjena je i potrošnja sredstava za 120.361 KM ili 4,47% %. Poređenjem navedenih podataka, evidentno je smanjen broj porodica koje su ostvarivale pravo na dječiji dodatak za 411 porodica/korisnika i prestalo pravo na dječiji dodatak za 695 djece, za razliku od 2020. godine kada je smanjen broj za 1.064 porodice/korisnika i prestalo pravo na dječiji dodatak za 1.906 djece.

Trend smanjenja broja djece koja su ostvarila naknadu za dječiji dodatak prisutan je od 2012. godine, kako je to prema dinamici ostvarenih prava djece i broja porodica/korisnika prava predstavljeno u dijagramima br. 13 i 14.

Dijagram br. 13

Dijagram br. 14

Posljednjih deset godina, broj djece koja ostvaruju dječiji dodatak smanjen je za 10.991 djece, odnosno smanjen je za 7.705 korisnika prava. Kao uzroke smanjenja ostvarenih prava na dječiji dodatak, prije svega možemo posmatrati u niskoj stopi prirodnog priraštaja, niskoj stopi fertiliteta žena u Kantonu, radnoj migraciji porodica u zemlje Zapadne Europe, pozitivnom trendu zapošljavanja stanovnika Zeničko-dobojskog kantona, kao i prestanku uslova za dalje ostvarivanje prava zbog punoljetstva djece ili završetka redovnog školovanja.

U kontekstu reforme sistema socijalne zaštite, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike imenovalo je radno tijelo u čijem sastavu su predstavnici svih kantona. Usaglašeni tekst Prijedloga zakona o materijalnoj podršci porodicama sa djecom navedeno ministarstvo je uputilo u proceduru tako da je Vlada Federacije BiH na sjednici od 02.12.2021. godine utvrdila predloženi tekst zakona i isti uputila u parlamentarnu proceduru. Zakonom su utvrđena osnovna materijalna prava podrške sa djecom, što podrazumijeva, dječiji dodatak i novčanu pomoć nezaposlenih porodilja i definiše postupak ostvarivanja i finansiranja ovih prava. Pravo na dječiji dodatak ostvarivala bi djeca do navršene 18. godine života, ukoliko prihodi po članu domaćinstva ne prelazi 20% prosječne plate, uz uvjet da isti nisu na trošak budžeta korisnici smještaja u hraniteljskoj porodici ili ustanovi socijalne zaštite. Prema ovom prvom prijedlogu teksta zakona osnovica za obračun osnovnih prava kalkulisala bi se prema prosječnoj neto plati u FBiH koja je ostvarena u prethodnoj kalendarskoj godini, na način da da se iz budžeta Federacije BiH u potpunosti finansira pravo na dječiji dodatak, a da se pravo porodilja koje nisu u radnom odnosu i druga proširena prava finansiraju se iz budžeta kantona.

Ovaj Prijedloga zakona o materijalnoj podršci porodicama sa djecom razmatran je početkom 2022. godine u oba federalna parlamenta, nakon čega je uloženo više amandmana i ovaj prijedlog je vraćen Vladi Federacije BiH na doradu. Utvrđenim novim tekstom ovog zakona, pored ostalih izmjena, izmjenjeno je da se osnovica za obračun naknada vrši u odnosu na minimalnu plaći u Federaciji BiH. Trenutno je predloženi novi tekst zakona prihvaćen na Zastupničkom domu Federacije BiH.

Vezano za podršku lokalnih zajednica porodicama sa djecom, na području Zeničko-dobojskog kantona imamo pozitivan primjer u općini Usora koja finansira pravo „Poticaj obiteljima sa troje i više djece u obliku jednokratne pomoći“. U 2021.godini za ovo pravo Općina je za 35 porodica finansirala jednokratnu pomoć u iznosima od 100,00KM po djetetu i u navedene svrhe izdvojila 13.000,00KM.

5.2. Naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odustvuje sa posla za vrijeme trudnoće, porođaja i njege djeteta

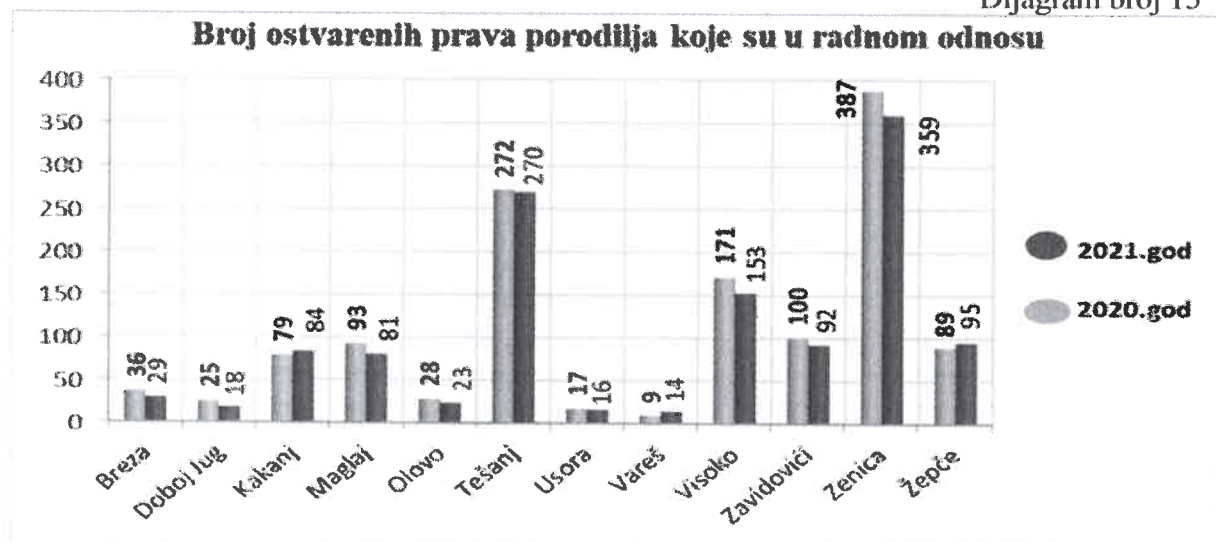
Žene-majke u radnom odnosu na području Kantona za vrijeme porodiljskog odsustva ostvaruju pravo na naknadu plaće u iznosu od 80% prosječne plaće koju je korisnica prava ostvarila u periodu od 6 mjeseci prije početka korištenja odsustva zbog porođaja, s tim da takva naknada ne može biti manja od 200,00 KM niti veća od prosječne i posljednje objavljene neto plaće Kantona. Na utvrđeni iznos naknade iz budžeta Kantona se finansiraju i doprinosi na utvrđenu naknadu. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku posljednja objavljena neto plaća za mjesec decembar 2020. godinu je iznosila 895,00 KM. Ovakvo zakonsko rješenje je, pored Tuzlanskog i Zapadno-hercegovačkog kantona, u 2021.godini bilo jedno od boljih u Federaciji BiH s obzirom da predviđa veće iznose naknada u odnosu na ostale kantone. Pored ovako utvrđene naknade, Zakonom o radu nije zabranjeno i u praksi se provodi da poslodavci isplaćuju sredstva do punog iznosa plaće zaposlenicama koje koriste porodiljsko odsustvo.

Također, Kantonalnim zakonom propisano je i porodiljsko odsustvo žene-majke koja rodi blizance, treće i svako sljedeće dijete, a koristi pravo da radi polovinu punog radnog vremena u skladu sa propisima o radu, tako da ima pravo na naknadu plaće za polovinu do punog radnog vremena koju joj isplaćuje poslodavac u iznosu od 50 % plaće koju bi ostvarila da radi puno radno vrijeme.

U 2021. godini, pravo na porodiljsko odsustvo ostvarilo je 1.234 porodilje u radnom odnosu, što je manje za 71 porodilju u odnosu na 2020. godinu kada je ovo pravo ostvarilo 1.305 porodilja. Za finansiranje naknada utrošena su sredstva u iznosu od 12.317.846,04 KM, za razliku od 2020. godine kada su utrošena sredstva u iznosu 12.687.330,83 KM, što znači da je u 2021. godini utrošeno manje sredstava za 369.485KM ili 3,00 %.

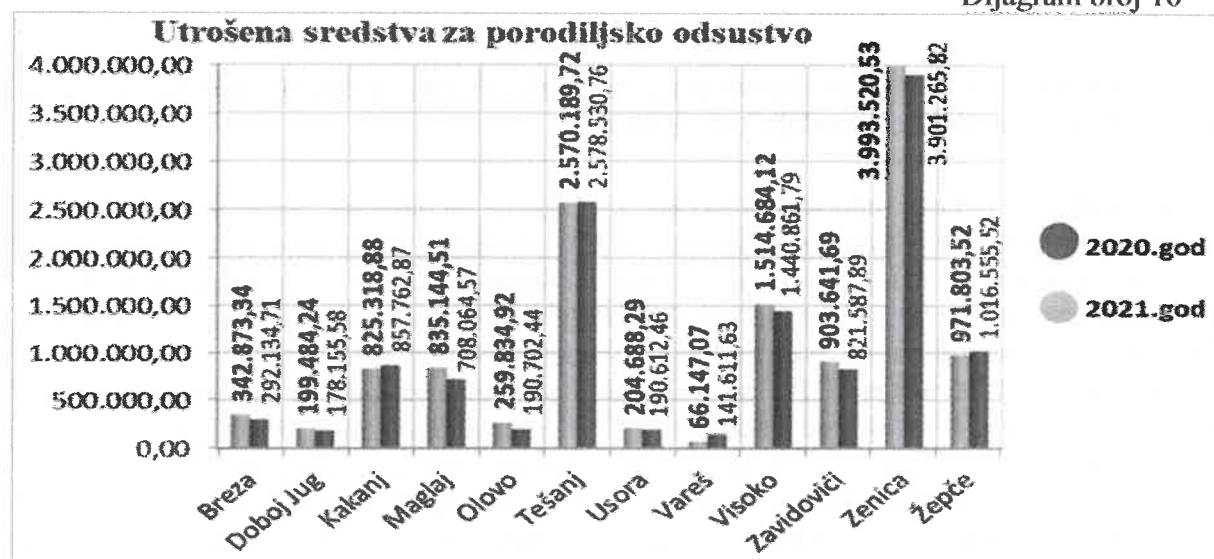
U dijagramima br. 15 i br. 16, dati su detaljni podaci o broju ostvarenih prava i utrošenim sredstvima tokom 2021. i 2020. godine, gdje su podaci razvrstani po gradovima/općinama Kantona.

Dijagram broj 15

Uvidom u predočene podatke možemo primjetiti da je u odnosu na predhodnu godinu tokom 2021. godini veći broj ostvarenih prava samo u općinama: Kakanj, Vareš i Žepče, dok je u svim drugim gradovima/općinama Kantona evidentan smanjen broj porodilja koje su ostvarivale ovu pravo.

Dijagram broj 16

Ukoliko uporedimo utrošena sredstva za naknade porodilja u radnom odnosu sa utrošenim sredstvima za sva prava iz socijalne zaštite, možemo konstatovati da se najveći dio ovih sredstava izdvaja samo za isplatu naknada za porodilje koje su u radnom odnosu.

U kontekstu unapređenja i ujednačavanja zaštite porodice sa djecom u Federaciji BiH, ovo Ministarstvo je prilikom davanja mišljenja na predložene radne materijale zakona, zastupalo stajalište da se pravo porodilja u radnom odnosu vrati u nadležnost Zavoda za zdravstveno osiguranje, gdje su porodilje do 1999. godine ovo pravo ostvarivale u skladu sa propisima o zdravstvenom osiguranju ili da se ovo pitanje riješi na drugačiji način, putem fondova. Ovakvo stajalište zastupaju predstavnici svih resornih kantonalnih ministarstava i Federalnog ministarstva, tako da je ovo pitanje neophodno riješiti harmonizacijom zakona na Federalnom nivou.

U skladu sa gradskim/općinskim odlukama u Zeničko-dobojskom kantona dodatno se provode mjere zaštite porodilja i podsticaja nataliteta u sljedećim općinama:

- Općina Breza – gdje sve porodilje u skladu sa propisanim kriterijima su ostvarivale novčanu pomoć u iznosima od 100,00 do 750,00 KM. U 2021. godini ovo pravo je ostvarilo 79 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 12.650,00 KM
- Doboj Jug, gdje sve porodilje mogu ostvariti jednokratnu pomoć, i to: za prvo ili drugo novorođeno dijete u iznosu 500,00 KM, za treće novorođeno dijete u iznosu 800,00 KM te za četvrto i svako naredno novorođeno dijete u iznosu 1.000,00 KM. U 2020. godini ovo pravo je ostvarila 39 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 21.800,00 KM. I u ovoj lokalnoj zajednici za jedan bračni par, iz općinskog Budžeta je odobrena pomoć za vantjelesnu oplodnju u iznosu 3.000,00 KM;
- Kakanj, gdje sve porodilje po rođenju djeteta mogu ostvariti jednokratnu pomoć u iznosu 200,00 KM za prvorodeno dijete, 250,00 KM za drugorođeno, te 300,00 KM za treće i svako naredno dijete i blizance. U 2021. godini pravo je ostvarilo 99 porodilja a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 23.350,00 KM;
- Olovo, gdje sve porodilje po rođenju djeteta mogu ostvariti jednokratnu pomoć u iznosu od 500,00 KM za prvo rođeno dijete, 1.000,00 KM za drugo dijete i 1.500,00 KM za treće i

svako naredno rođenje djeteta. U 2021. godini pravo je ostvarilo 55 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 35.600,00 KM;

- Tešanj, gdje sve porodilje koje rode treće, četvrto i više djece, imaju pravo na jednokratnu pomoć u iznosu od 500,00 KM. U 2021. godini pravo je ostvarilo 72 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 36.000,00 KM. U kontekst ove podrške važno je istaći da je za 20 bračnih parova, koji su prošli postupak vantjelesne oplodnje, iz općinskog Budžeta odobrena pomoć u iznosu po 3.000,00 KM, odnosno ukupno 60.000,00 KM;
- Usora, gdje porodilje u radnom odnosu mogu ostvariti pravo na jednokratnu novčanu pomoć u iznosu od 300,00KM za prvo dijete koja se za svako naredno dijete uvećava za 100,00KM. U 2021. godini ovo pravo je ostvarilo 19 porodilja i iz općinskog Budžeta izdvojeno je 6.200,00 KM;
- Zenica, gdje sve porodilje mogu ostvariti pravo na jednokratnu novčane pomoći u iznosu od 230,00KM. U 2021. godini ovo pravo je ostvarilo 811 porodilja i iz gradskog Budžeta izdvojeno je 180.090,00 KM. U smislu podrške trudnicama odobravane su i jednokratne novčane pomoći za sufinansiranje troškova pružanja medicinskih usluga vantjelesne oplodnje za 27 bračnih parova, i to za prvi pokušaj 1.000,00 KM, za 2 i 3 pokušaj po 2.000,00 KM, a za 4 i više mogućnost sufinansiranja dva pokušaja od po 2.500,00 KM. iz gradskog Budžeta izdvojeno je 38.000,00 KM;
- Žepče, gdje sve porodilje koje su rodile blizance i treće ili više djece mogu ostvariti pravo na jednokratnu novčanu pomoć za prvo dijete 100,00 KM, za drugo dijete 200,00 KM, za treće dijete 300,00 KM iza svako sljedeće novorođenče po 100,00 KM, s tim da ako su blizanci iz drugog ili trećeg poroda na taj iznos se dodaje i iznos 300,00 KM. Navedena prava ostvarilo je 146 porodilja, za što je iz općinskog Budžeta ukupno izdvojeno 34.100,00 KM.

5.3. Zaštita porodilja koje nisu u radnom odnosu

Prema Kantonalnom zakonu, za vrijeme trudnoće i porođaja žena-majki koje nisu u radnom odnosu mogu ostvariti pravo na novčanu pomoć za vrijeme trudnoće i porođaja pod uslovima da imaju prijavljeno prebivalište, odnosno boravište na području Kantona, i da mjesečni prihodi domaćinstva, ostvareni u periodu od šest mjeseci koja prethode mjesecu u kome je podnesen zahtjev za ostvarivanje prava na novčanu pomoć, ne prelazi iznos 50% od prosječne plaće Kantona, što je u 2021. godini iznosilo 410,00 KM. Pod istim ovim uslovima nezaposlene porodilje mogu ostvariti 3 prava po svakom novorođenčetu, i to:

- a) novčanu pomoć za vrijeme trudnoće i porođaja;
- b) jednokratnu pomoć za opremu novorođenog djeteta,
- c) pomoć u prehrani djeteta do 6 mjeseci i dodatna ishrana za majke-dojilje.

U Tabeli br. 16, za navedena prava navodimo iznose pomoći prema uputstvima ovog ministarstva o načinu utvrđivanja i trebovanja novčanih naknada korisnicima prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom za 2021. i 2020. godinu.

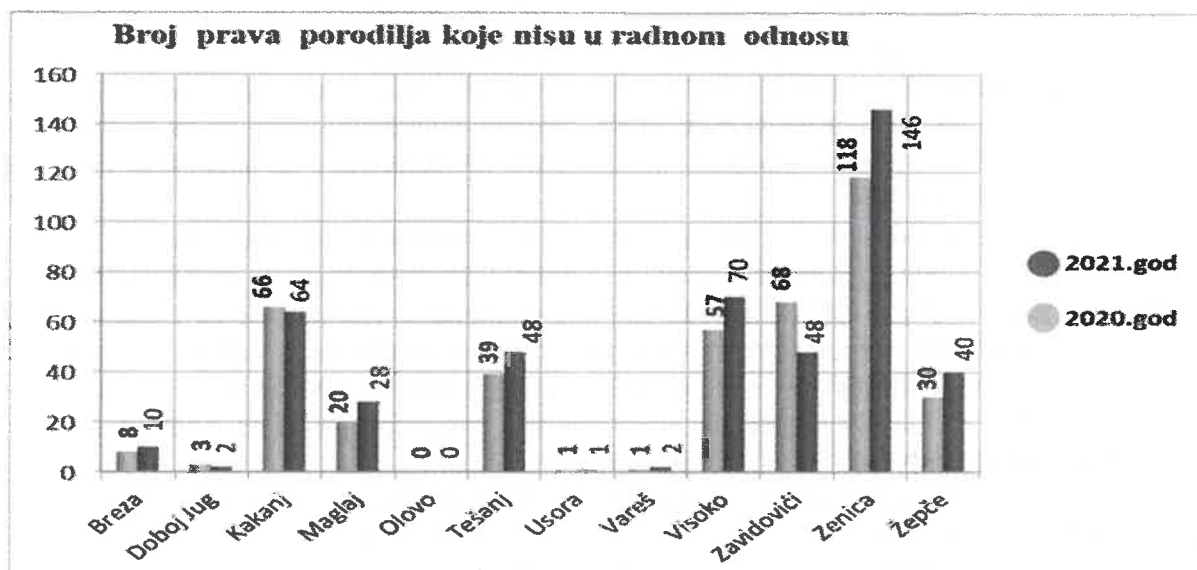
Tabela br. 16

Prava nezaposlenih porodilja	Visina pomoći u 2021. godini	Visina pomoći u 2020. godini
Novčana pomoć za vrijeme trudnoće i porođaja žene-majke koja nije u radnom odnosu	150,00 KM	150,00 KM
Jednokratna novčana pomoć za opremu novorođenog djeteta	123,00 KM	118,95 KM
Pomoć u prehrani djeteta do 6 mjeseci i dodatna ishrana za majke dojlje	82,00 KM	79,30 KM

U toku 2021. godine, putem centara/službi navedena prava ostvarivalo je 459 porodilja koje nisu u radnom odnosu, dok su u 2020. godini ista prava ostvarilo 411 porodilja. Prema ovim podacima u 2021. godini ostvareno je više za 48 prava porodilja koje nisu u radnom

odnosu. S tim u vezi, u dijagramu br. 17 dati su predloženi razvrstani podaci po gradovima/općinama Kantona, o broju ostvarenih prava za nezaposlene porodilje u 2021. godini sa uporednim podacima za 2020. godinu.

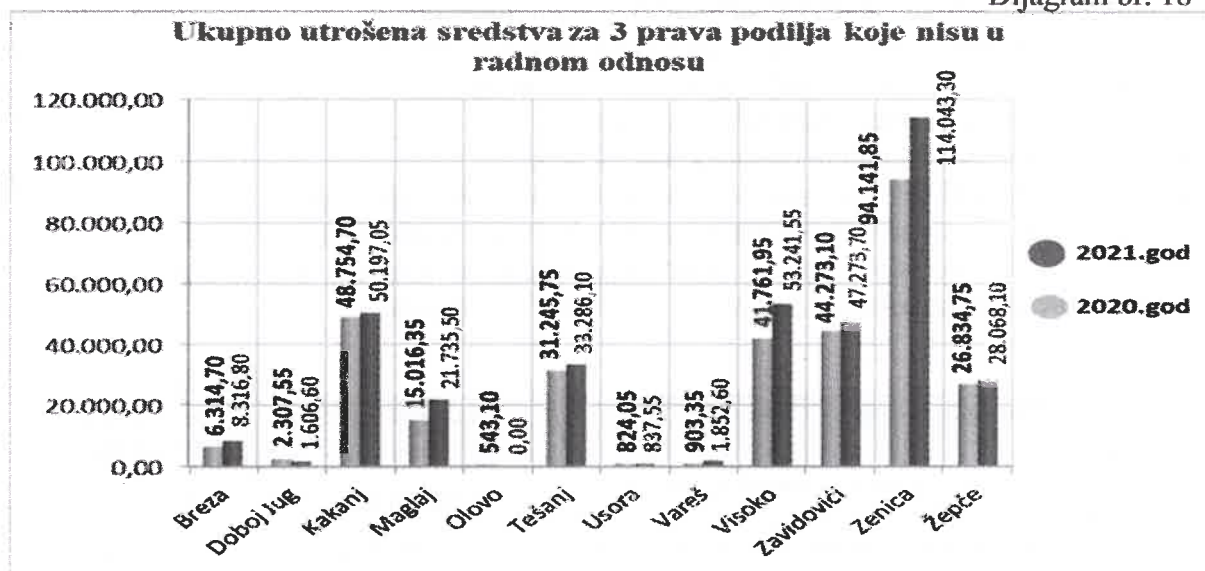
Dijagram br. 17

Za finansiranje navedena tri prava tokom 2021. godine ukupno je utrošeno 360.458,85 KM, dok je u 2020. godini bilo utrošeno 312.921,20 KM. Veća potrošnja sredstava u 2021. godini je za 47.537,65 KM ili 13,19% %, a razlog je činjenica da je ostvaren veći broj prava i veći iznos naknada po Kantonalnom zakonu.

Utrošak sredstava za novčanu pomoć nezaposlenim porodiljama razvrstan je po gradovima/općinama Kantona za 2020. i 2021. godinu i prikazan u narednom dijagramu br. 18. U cilju boljeg pregleda utroška sredstava po gradovima/općinama dat je tabelaran prikaz u Tabeli br. 17, na strani broj 36.

Dijagram br. 18

Također, podaci o svakom od navedena tri prava koje ostavljaju majke porodilje koje nisu u radnom odnosu razvrstani po gradovima/općinama dati su u Tabeli br. 17., dok su u nastavku predloženi ukupni i uporedni podaci za:

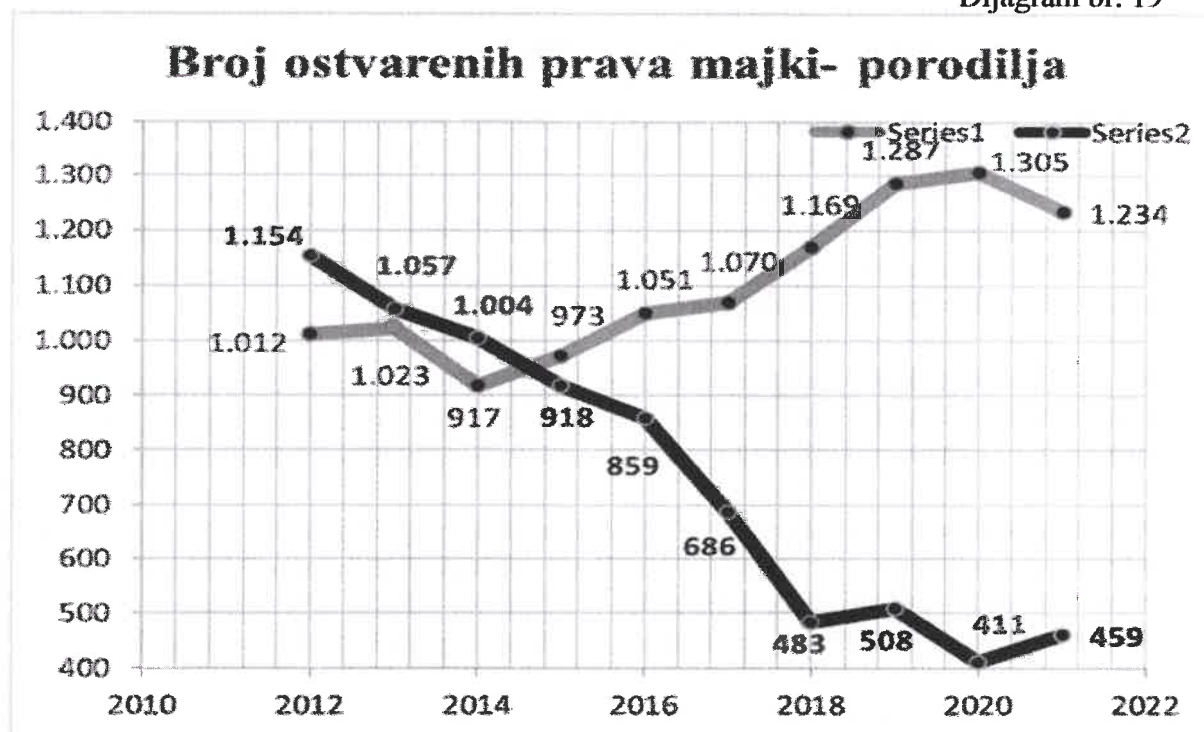
- pravo na jednokratnu novčanu pomoć porodicama koje nisu u radnom odnosu u 2021. godini utrošeno je ukupno 71.100,00 KM, a u 2020. godini 61.370,70 KM, na osnovu čega se može zaključiti da je utrošeno više sredstava za 9.729,30 KM;
- finansiranje prava na jednokratnu pomoć za opremu novorođenog djeteta iz Budžeta Kantona u 2021. godini utrošeno je 57.944,25 KM, a u 2020. godini utrošeno 48.898,80 KM, na osnovu čega se može zaključiti da je utrošeno više sredstava za 9.045,45 KM;
- pomoć u prehrani djeteta do 6 mjeseci iz Budžeta Kantona u 2021. godini utrošeno je 231.414,60 KM, a u 2020. godini utrošeno 202.651,70 KM, na osnovu čega se može zaključiti da je utrošeno više sredstava za 28.762,90 KM.

Kada je u pitanju podrška lokalnih zajednica, pored općina: Breza, Olovo, Zenica, Žepče i Tešanj, koje za sve porodilje pod istim kriterijima finansiraju jednokratne pomoći, posebno propisanu dodatnu pomoć i podršku za porodiljama koje nisu u radnom odnosu imaju sljedeće općine:

- Doboj Jug, gdje porodilje koje nisu u radnom odnosu, pod određenim uvjetom dodatno ostvaruju novčanu pomoć na period od 10 /deset/ mjeseci od dana porođaja žene – majke, neovisno od broja rođene djece i finansira u visini od 100,00 KM mjesečno. U 2021. godini ovo pravo je ostvarilo 21 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 20.900,00 KM;
- Usora, gdje se odobrava novčana pomoć majkama-porodicama koje nisu u radnom odnosu u trajanju od godinu dana u iznosu od 100,00KM za prvo dijete, a za svako naredno iznos je uvećan za 50,00 KM u trajanju do godinu dana nakon poroda. U 2021. godini ovo pravo je ostvarilo 9 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 12.600,00 KM.
- Visoko, gdje nezaposlene porodilje pod uvjetom da im ukupni prihodi domaćinstva ne prelaze iznos 50% prosječne plaće u Federaciji, mogu ostvariti jednokratnu pomoć u iznosu od 300,00 KM. U 2021. godini ovo pravo je ostvarilo 83 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 24.900 KM.
- Zavidovići, gdje se za sve porodilje koje nisu u radnom odnosu isplaćuje naknada u iznosu od 150,00 KM. U 2021. godini ovo pravo je ostvarilo 131 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 25.000 KM. 19.950,00
- Kakanj, gdje se za porodilje koje nisu u radnom odnosu isplaćuje naknada u iznosu 250,00 KM za prvorodeno dijete, 350,00 KM za drugorođeno, te 500,00 KM za treće i svako naredno dijete i blizance. U 2021. godini za navedeni vid pomoći isplaćeno je za 261 porodilja u iznosu od 92.350,00 KM.

Imajući u vidu da nezaposlene porodilje ostvaruju niže naknade i da je prisutna neujednačenost pomoći i podrške lokalnih zajednica, u toku reforme socijalne i dječije zaštite usaglašeno je stajalište profesionalaca da se obezbijedi dostupnost i ujednačenost u ostvarivanju ovog, kao i ostalih osnovnih prava u cijeloj Federaciji BiH. Boji socijalno-materijalni položaj porodica sa djecom bi obezbijedio značajniju podršku porodicama i ujedno određenom segmentu uticao na pronatalitetnu politiku u Federaciji BiH. S tim u vezi, naglašavamo da je za unapređenje zaštite i podrške porodici sa djecom, istovremeno je neophodna podrška i u svim drugim segmentima života, a prije svega u oblastima djelovanja sektora zdravstva, obrazovanja i zapošljavanja.

Bolji pregled o dinamici ostvarenih prava za majke-porodicama koje su u radnom odnosu i koje nisu u radnom odnosu, u posljednjih sedam godina predočavamo u dijagramu br. 19.

Uvidom u predloženi linijski dijagram evidentno je da se broj ostvarenih prava za majke-porodilje koje nisu u radnom odnosu konstantno smanjuje (Series2). U 2012. godini ovo pravo je ostvarilo 1.154 majki-porodilja, a u 2021. godini isto pravo ostvarilo je 459, to jeste u 2021. godini je manje za 695 porodilja koje nisu u radnom odnosu. Ukoliko posmatramo linijski dijagram porodilja u radnom odnosu (Series1), možemo primjetiti da se u ovom periodu mijenjao broj majki-porodilja u radnom odnosu i da je veći za 222 ostvarena prava.

Navedeni zakonskim rješenjem nisu obuhvaćene sve porodilje koje nisu u radnom odnosu, jer uvidom u podatke iz Federalnog zavoda za statistiku o broju živorođene djece od 2019. do 2020. godini, možemo konstatovati da veći broj majki-porodilja koje nisu u radnom odnosu nije bilo u mogućnosti da ostvari propisano pravo po Kantonalnom zakonu. Prema podacima za 2019. godinu je evidentirano 3.337 živorođene djece, dok je samo 1.795 majki-porodilja ostvarilo propisana prava po Kantonalnom zakonu, a to znači da 1.542 majke-porodilje koje nisu mogle da ostvare pravo porodilje koja nije u radnom odnosu. Podacima za 2020. godinu ukazuju da je evidentirano 3.259 živorođene djece, dok je 1.793 majki-porodilja ostvarilo pravo po Kantonalnom zakonu, a to znači da 1.543 majke-porodilje koje nisu mogle da ostvare pravo porodilje koja nije u radnom odnosu. Podaci za 2021. godinu u trenutku izrade ovog dokumenta nisu bili dostupni.

Navedeni podaci potvrđuju opravdanost za donošenje Prijedloga zakona o materijalnoj podršci porodicama sa djecom u Federaciji BiH, kako bi se propisali povoljniji uslovi za ostvarivanje ovog prava i ujedno posvetila veća pažnja za porodilje koje nisu u radnom odnosu. Donošenjem ovog zakona postojeći sistem zaštite porodica bi se ujednačio na nivou Federacije BiH i uspostavio bi se socijalno pravičniji sistem zaštite porodice sa djecom, odnosno pružila bi se značajnija podrška porodicama u podizanju, odgoju i zbrinjavanju djece.

Pregled korisnika prava porodice sa djecom i utrošenih sredstava u 2021. godini, posmatrano po vrsti prava i po gradovima/općinama Kantona

Tabela br. 17

Redni broj	OSNOVNA PRAVA PORODICE SA DJECOM		OPĆINE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA												
			Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Varč	Visoko	Zavidovići	Zenica	Žepče	UKUPNO
1	Broj korisnika prava na dječiji dodatak	Broj	150	82	739	417	132	824	56	108	908	797	1.635	749	6.597
		KM	60.742,04	31.712,51	315.854,25	170.099,70	51.053,08	341.593,81	19.727,90	40.138,82	369.045,66	339.746,41	612.416,82	341.136,76	2.693.267,76
2	Broj djece koja ostvaruju dječiji dodatak	Broj	256	151	1.403	783	232	1.632	98	164	1.727	1.535	3.071	1.582	12.634
		KM	60.742,04	31.712,51	315.854,25	170.099,70	51.053,08	341.593,81	19.727,90	40.138,82	369.045,66	339.746,41	612.416,82	341.136,76	2.693.267,76
3	Novčana naknada plaće za zaposlene porodilje	Broj	29	18	84	81	23	270	16	14	153	92	359	95	1.234
		KM	292.134,71	178.155,58	857.762,87	708.064,57	190.702,44	2.578.530,76	190.612,46	141.611,63	1.440.861,79	821.587,89	3.901.265,82	1.016.555,52	12.317.846,04
4	Novčana naknada plaće za nezaposlene porodilje	Broj	10	2	64	28	0	48	1	2	70	48	146	40	459
		KM	1.500,00	300,00	9.600,00	4.200,00	0,00	7.200,00	150,00	300,00	10.650,00	8.700,00	22.500,00	6.000,00	71.100,00
5	Jednokratna pomoć za opremu djeteta	Broj	10	2	64	28	0	48	1	2	70	48	146	40	459
		KM	1.257,00	246,00	7.819,35	3.411,60	0,00	5.871,60	118,95	246,00	8.704,65	7.085,40	18.312,30	4.871,40	57.944,25
6	Pomoć za prehranu djeteta do 6 mjeseci uzrasta	Broj	8	2	67	26	0	45	1	2	70	68	143	35	465
		KM	5.559,80	1.060,60	32.777,70	14.123,90	0,00	20.214,50	568,60	1.306,60	33.886,90	31.488,30	73.231,00	17.196,70	231.414,60
UKUPNO		Broj	313	175	1.681	945	255	2.043	117	184	2.089	1.791	3.865	1.792	15.251
		KM	361.194	243.187	1.539.668	1.069.999	292.809	3.295.004	230.906	223.742	2.232.195	1.548.354	5.240.143	1.726.897	15.371.573

6. OSTALI OBLICI SOCIJALNE ZAŠTITE I ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM

Oblici zaštite koji se finansiraju ili sufinansiraju iz Budžeta Kantona kao dodatne interventne mjere i aktivnosti socijalno zaštitnog karaktera iz nadležnosti ovog Ministarstva su: sufinansiranje „Sigurne kuće“ zbog prevencije nasilja i zaštita žrtava nasilja u porodici, sufinansiranje rada javnih-humanitarnih kuhinja, pomoć socijalno intervenirajućeg karaktera, zdravstveno osiguranje, podrška organizacijama civilnog društva, te obilježavanje Dječije nedjelje.

6.1. Sufinansiranje „Sigurne kuće“ prevencije nasilja i zaštita žrtava nasilja u porodici na područja gradova/općina Zeničko-dobojskog kantona

Uz podršku ovog ministarstva Udruženje „Medica“ Zenica pruža usluge smještaja u „Sigurnu kuću“ i omogućava tretmane na prevenciji i zaštiti žrtava nasilja u porodici i zajednici. Prema potpisanom Protokolu o saradnji u pružanju zaštite, podrške, pomoći i zbrinjavanja žrtava nasilja u porodici i zajednici i prevencije nasilja u Zeničko-dobojskom kantonu iz decembra 2020. godine, obaveza Zeničko-dobojskog kantona, odnosno Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice je da obezbjedi 30% potrebnih sredstava za sufinansiranje rada „Sigurne kuće“. Navedeni novi Protokol je primjenjivan od 2021. godini i u navedene svrhe su utrošena sredstva u ukupnom iznosu od 108.000,00 KM.

Prema Izvještaju Udruženja „Medica“ Zenica za 2021. godinu, u Sigurnu kuću je smješteno ukupno 94 osoba (21 žena i 73 djece - 49 Ž/24 M djece), kojima su pružene sljedeće usluge: omogućeno je ukupno 6.918 porcija obroka i 1.963 porcije užina; zatim 333 individualne terapijske sesije; 16 pravnih savjeta; 1.530 medicinskih intervencija; održane 23 grupne edukativne radionice i 26 individualnih razgovora. Korisnicama u Sigurnoj kući, pored sigurnog smještaja i redovnih obroka, pružaju se i sljedeće usluge: kompletna logistička podrška kao što su osnovni higijenski artikli, osnovna obuća i odjeća, te ostalo shodno potrebama svake korisnice (žene i djeteta); kontinuirana psihološka pomoć i podrška; usluge medicinskog servisa, edukacije o ličnoj higijeni i higijeni prostora, očuvanju reproduktivnog zdravlja, okupaciona terapija, završavanje obuka za zanimanje (krojenje, šivenje, tapaciranje, printanje na tekstilnoj mašini, frizerski kurs i manikura); kontinuirani odgojno-obrazovni rad sa djecom; podrška pri uključivanju /nastavku obrazovnog procesa, upisa u školu, regulisanju potrebnih knjiga i školskog materijala, te kontinuirana podrška u savladavanju školskog gradiva i drugih školskih aktivnosti. Inače, Udruženje pruža širi spektar različitih usluga i uredno dostavlja izvještaje o realizaciji usluga smještaja u „Sigurnu kuću“.

Dobru saradnja sa ovim ministarstvom Udruženje „Medica“ Zenica ostvarivalo je i pružajući punu podršku u izradi Protokola, Program mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici Zeničko – dobojski kanton za period juli 2019. – juli 2021. godine, kao i stručnom radu Koordinacionog tijela za implementaciju Programa te osiguravanje resurse za održavanje 5 radnih sastanaka ovog tijela. Isto tako Udruženje je pružilo značajnu pomoć i podršku tokom izrade Izvještaja o provedbi Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici Zeničko – dobojski kanton za period juli 2019. – juli 2021. godine, a koji je Vlada Zeničko – dobojskog kantona prihvatila na 133. sjednici, održanoj 09.12.2021.godine.

6.2. Pomoć za javne-humanitarne kuhinje

Na prijedlog ministarstva, Vlada Zeničko-dobojskog kantona u kontinuitetu odobrava sredstava za sufinansiranje rada javnih-humanitarnih kuhinja na području Zeničko-dobojskog kantona. Ova podrška se omogućava najugroženijim građanima u svrhu prevazilaženja stanja socijalne potrebe uzrokovane teškom socijalnom i materijalnom situacijom u kojoj se nalaze.

Tokom 2021. godine Ministarstvo je po osnovu dva Javna poziva za udruženja, vjerske organizacije i organizatore rada javnih kuhinja na drugim nivoima, koji organizuju rad javnih kuhinja i pružaju usluge javne kuhinje za građane na području Zeničko-dobojskog kantona, za pružanje usluga ukupno odobrilo 249.450,00 KM.

Na osnovu kriterija iz prvog Javnog poziva Vlada Zeničko-dobojskog kantona je donijela Odluku, broj: 02-11-12824/21 od 23.09.2021. godine, kojom su odobrena sredstva u ukupnom iznosu od 165.000,00 KM za rad sljedećih javnih kuhinja: MDD Merhamet Zenica, MDD Merhamet Maglaj, HKO Kruh Svetog Ante i NVO "Centar za društvena istraživanja" u BiH.

U skladu sa drugim javnim pozivom, Odluke Vlade Zeničko-dobojskog kantona o raspodjeli preostalih raspoloživih budžetskih sredstava odabranim udruženjima, vjerskim organizacijama i organizatorima rada javnih kuhinja na drugim nivoima, koji organizuju rad javnih kuhinja i pružaju usluge javne kuhinje za građane na području Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-11-16394/21 od 09.12.2021. godine, odobrena su sredstva u iznosu od 84.450,00 KM. Ova sredstva su odobrena za rad javnih kuhinja: Gradska narodna kuhinja Zenica, Javna kuhinja „Mladi volonteri“ Visoko i Udruženje Centar za podršku roma „Romalen“ Kakanj.

Raspodjela odobrenih sredstava je predočena u Tabeli br. 18.

Tabela br. 18

Naziv	Iznos u KM
1. MDD Merhamet Zenica (za korisnike iz općina Breza, Kakanj i Zenica)	70.000,00
2. MDD Merhamet Maglaj	45.000,00
3. Kruh Svetog Ante	25.000,00
4. Gradska narodna kuhinja Zenica	50.000,00
5. Javna kuhinja „Mladi volonteri“ Visoko	25.000,00
6. Udruženje Centar za podršku roma „Romalen“ Kakanj	9.450,00
7. NVO "Centar za društvena istraživanja" u BiH, Doboj-jug	25.000,00
Ukupno:	227.500,00

Ovaj program podrške od velikog je značaja za građane Kantona jer osigurava minimalne potrebe za ishranom, prevenira ili umanjuje neimaštinu i ekstremno siromaštvo građana. Prema izvještajima i podacima navedenih javnih-humanitarnih kuhinja, u 2021. godini obroci su pripremani za 2.302 osobe. Pored sredstava iz Budžeta Kantona, rad javnih-humanitarnih kuhinja se finansira i iz drugih izvora, to jeste iz gradskog/općinskih budžeta, donacija, programa/projekata i drugo.

Uzimajući u obzir navedeno, neophodno je i dalje osiguravati ovaj vid podrške građanima u stanju socijalne potrebe, a posebno u vanrednim stanjima.

6.3. Pomoć za potrebe i intervencije socijalno zaštitnog karaktera

U skladu sa Kantonalnim zakonom i Pravilnikom o načinu ostvarivanja prava na novčanu pomoć socijalno intervenirajućeg karaktera za osobe koja se nalaze u stanju socijalne potrebe („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 20/19 i 01/21), te budžetskim mogućnostima Kantona, Ministarstvo je odobravalo socijalno-intervenirajuće novčane pomoći na osnovu zahtjeva podnesenih od strane osoba u stanju socijalne potrebe ili u njihovo ime od strane centara za socijalni rad, općina i nevladinih organizacija.

U skladu sa citiranim pravilnikom, Ministrica za rad, socijalnu politiku i izbjeglice je imenovala Komisiju za davanje prijedloga o odobravanju novčane pomoći socijalno intervenirajućeg karaktera, te su predmetne pomoći odobravane zaključcima ministricе.

U 2021. godini odobreno je pomoć socijalno-intervenirajućeg karaktera pojedincima i porodicama za 479 zahtjeva, od ukupno 648 podnesenih zahtjeva. U Tabeli br. 19. dat je pregled pomoći prema svrsi, broju zaključaka i visini dodjeljene novčane pomoći kako slijedi.

Na prijedlog ovog ministarstva, Vlada Zeničko-dobojskog kantona je donijela 35 zaključaka o odobravanju novčane pomoći socijalno intervenirajućeg karaktera za osobe i porodice u ukupnom iznosu od 167.500,00 KM. Dakle za pomoći socijalno-intervenirajućeg karaktera pojedincima i porodicama je izdvojeno ukupno 366.720,00 KM.

Tabela br. 19

Svrha	Broj zaključaka	Iznos (KM)
pomoć u pokrivanju dijela troškova liječenja	302	272.500,00
Pomoć pri kupovini lijekova	69	16.250,00
pomoć u ublažavanju teške materijalne situacije	76	28.900,00
pomoć u nabavci ortopedskih pomagala	11	15.650,00
pomoć u poboljšavanju stambenih uslova	10	13.170,00
pomoć za plaćanje troškova sahrane/dženaze	8	2.250,00
pomoć u sufinansiranju troškova umjetne oplodnje	3	18.000,00
Ukupno:	479	366.720,00

U Tabeli br. 20 je dat pregled o broju i iznosu odobrenih predmetnih novčanih pomoći prema općinama/gradovima.

Tabela br.20

Rn. br.	Grad/općina	Broj predmeta	Iznos (KM)
1.	Breza	9	5.500,00
2.	Doboj Jug	1	300
3.	Kakanj	44	51.200,00
4.	Maglaj	28	14.800,00
5.	Olovo	7	6.500,00
6.	Tešanj	10	8.100,00
7.	Usora	1	300
8.	Vareš	10	10.650,00
9.	Visoko	20	19.500,00
10.	Zavidovići	53	39.870,00
11.	Zenica	265	174.350,00
12.	Žepče	31	35.650,00
Ukupno:		479	366.720,00

6.4. Zdravstvena zaštita

U skladu sa Kantonalnim zakonom i Zakonom o zdravstvenom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 30/97, 7/02, 70/08, 48/11, 36/18), Ministar ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice je donio novo Uputstvo o načinu priznavanja prava na zdravstveno osiguranje i ostvarivanje osnovne zdravstvene zaštite određenih kategorija lica koja nisu zdravstveno osigurana po drugom osnovu, broj: 09-35-15175-3/18 od 26.12.2018.

godine. U skladu sa kriterijima navedenog Uputstva korisnik prava na zdravstveno osiguranje može:

- korisnik prava na stalnu novčanu pomoć;
- lice starije od 65 godina (muškarac), odnosno od 60 godina (žena);
- civilna žrtva rata;
- dijete od rođenja do polaska u osnovnu školu, a nije zdravstveno osigurano kao član porodice osiguranika;
- lice smješteno u ustanovu socijalne zaštite i lice u postupku smještaja;
- lica koja su žrtve porodičnog nasilja i nasilja u zajednici;
- nezaposlena samohrana majka-porodilja za vrijeme trudnoće, porođaja i do uzrasta djeteta do godinu dana;
- lice sa invaliditetom i lice ometeno u psihičkom ili fizičkom razvoju u smislu člana 13. Kantonalnog zakona;
- dijete i odrasla lice smješteno u hraniteljsku porodicu.

U toku 2021. godine putem centara/službi ovo pravo ostvarivalo je oko 4.053 korisnika i za finansiranje zdravstvenog osiguranja odobrena su raspoloživa sredstva iz Budžeta Kantona u iznosu od 135.000,00 KM.

6.5. Podrška nevladinim organizacijama i drugim pravnim licima

Ministarstvo kontinuiranim aktivnostima tokom cijele godine podržava rad kantonalnih i općinskih/gradskih udruženja, tj. organizacija civilnog društva. Podrška udruženjima ogleda se u saradnji i pružanju stručne pomoći prilikom provođenja redovnih ili vanrednih aktivnosti pojedinih udruženja, uspostavljanje međusobne komunikacije i saradnje između udruženja, te između civilnog i javnog sektora.

U 2021. godini, realizovana je aktivnost dodjele sredstava putem Javnog poziva za finansiranje i sufinansiranje programa/projekata nevladinih organizacija kantonalnog karaktera sa područja Zeničko-dobojskog kantona. Ministarstvo je raspisalo javni poziv na osnovu člana 32. Zakona o izvršavanju Budžeta za 2021. godinu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/21) i člana 151. stav (4) Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata Zeničko-dobojskog kanton („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 13/07, 13/11, 3/15 i 2/16). Kao rezultat provedenih aktivnosti po javnom pozivu, Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-11-12513/21 od 16.09.2021. godine, odobrena su sredstva u ukupnom iznosu od 40.000,00 KM za 9 programa rada kantonalnih organizacija i 1 projekat udruženja, kako je to navedeno u Tabeli 21.

Tabela 21.

Broj	Nevladine organizacije	Program/projekat	Sredstva u KM
1.	Udruženje građana „Fojničani“ Maglaj	Program rada za 2021. godinu	5.000,00
2.	Centar za podršku Roma „Romalen“ Kakanj	Projekat „Sticanje znanja i sposobnosti za kvalitetniji život“	4.900,00
3.	Savez udruženja slijepih građana	Program rada za 2021. godinu	4.200,00
4.	Udruženje djece i mladih oboljelih od šećerne bolesti ZDK	Program rada za 2021. godinu	4.200,00
5.	Udruženje oboljelih od multiple skleroze ZDK	Program rada za 2021. godinu	4.200,00
6.	Udruženje roditelja osoba oboljelih od cerebralne paralize i drugim onesposobljenjima „Dlan“ Zenica	Program rada za 2021. godinu	3.900,00
7.	Koalicija organizacija osoba s invaliditetom Zeničko-dobojskog	Program rada za 2021. godinu	3.800,00

	kantona		
8.	Savez civilnih žrtava rata Zeničko-dobojskog kantona	Program rada za 2021. godinu	3.800,00
9.	Savez logoraša Zeničko-dobojskog kantona	Program rada za 2021. godinu	3.000,00
10.	Udruženje invalida rada gradskih i općinskih udruženja Zeničko-dobojskog kantona	Program rada za 2021. godinu	3.000,00
UKUPNO:			40.000,00

Takoder na osnovu raspisanog Javnog poziva za raspodjelu budžetskih sredstava namijenjenih za sufinansiranje obilježavanja značajnih datuma iz oblasti socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom na području Zeničko-dobojskog kantona, Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-11-16395/21 od 09.12.2021. godine, odobrena su sredstva u ukupnom iznosu od 7.800,00 KM za 7 projekata nevladinih organizacija i 2 projekata ustanova socijalne zaštite, , kako je to navedeno u Tabeli 22.

Tabela 22.

Broj	Nevladine organizacije i ustanove socijalne zaštite	Sredstva u KM
1.	UG invalidnih lica hroničnih bolesnika ZDK	1.000,00
2.	Udruženje „Romalen“ Kakanj	1.000,00
3.	NVO Centar za integraciju Roma Kakanj	1.000,00
4.	Udruženje paraplegičara općine Doboju Jug	600,00
5.	Udruženje CŽR Općine Doboju Jug	700,00
6.	Udruženje CŽR Općine Tešanj	500,00
7.	Savez CŽR ZDK	1.000,00
8.	JU Centar za socijalni rad Breza	1.000,00
9.	JU Centar za socijalni rad Maglaj	1.000,00
UKUPNO:		7.800,00

Ministarstvo je kontinuirano saradivalo sa savezima/udruženjima osoba s invaliditetom. Posebna sradnja je ostvarena sa Koalicijom organizacija osoba s invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona, organizacijom koja je članica Koordinacionog tijela za praćenje, usmjeravanje i izvještavanje o realizaciji aktivnosti Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine (2016-2021) i provedbu Lokalnog akcionog plana za period 2020.-2021. godine. Koalicije organizacija osoba s invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona je uključena i u reformu sistema procjene djece s teškoćama u razvoju i realizaciju Mapu za implementaciju preporuka dokumenta „Analize postojećih propisa i praksi kod procjene i upućivanja djece s teškoćama u 10 kantona Federacije Bosne i Hercegovine“, kao i provedbu „Akcionog plana transformacije sistema procjene i upućivanja djece s teškoćama za Zeničko-dobojski kanton“, koji je prihvaćen Zaključkom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-31-11599/21/20 od 24.08.2021. godine. U navedenim reformskim procesima Koalicije učestvuje i putem svog člana Radne grupe za stručnu podršku, nadzor i evaluaciju usklađivanja sistema procjene i upućivanja djece s teškoćama u razvoju na području Zeničko-dobojskog kantona.

6.6. Obilježavanje „Dječije nedjelje“

U Budžetu Zeničko-dobojskog kantona za 2021. godinu za obilježavanja „Dječije nedjelje“ planirana su sredstva u iznosu od 15.000,00 KM. Obzirom na ograničena sredstva i novonastale okolnosti uslijed pandemije koronavirusa, Ministarstvo je pozvalo JU Centar za

djecu i omladinu s posebnim potrebama i Udruženje „Medica“ Zenica da predlože projekat u povodu obilježavanja „Dječije nedjelje“ u Zeničko-dobojskom kantonu. Na osnovu dostavljenih prijedloga projektnih aktivnosti ministrica Ministarstva donijela je Program obilježavanja „Dječije nedjelje“ u Zeničko-dobojskom kantonu u 2021. godini, broj: 09-31-11547-3/21 od 24.09.2021. godine, koji je realizovan na širem području Kantona i obuhvatao više aktivnost. Na prijedlog Ministarstva Odlukom Vlade o odobravanju sredstava za obilježavanje „Dječije nedjelje“ u Zeničko-dobojskog kantonu za 2021. godinu, broj: 02-11-13254/21 od 30.09.2021. godine, odobrena su sredstva u ukupnom iznosu od 15.000,00 KM i to: Udruženju „Medica“ Zenica u iznosu 7.500,00 KM i JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona u iznosu 7.500,00 KM.

6.7. Druga prava socijalne zaštite koje se finansiraju iz budžeta grada/općina iz Zeničko-dobojskog kantona

Kantonalnim zakonom propisana su i druga osnovna prava iz socijalne zaštite, i to: usluge socijalnog i drugog stručnog rada, kućna njega i pomoć u kući, vršenje starateljstva i nadzor. U oblasti zaštite porodice sa djecom predviđena su prava: posebni psihosocijalni tretman bračnih drugova koji žele djecu i trudnica, smještaj djece uz osiguranu ishranu u ustanovama predškolskog odgoja i osiguranje jednog obroka u vrijeme nastave u školama osnovnog obrazovanja. Navedena prava se finansiraju iz budžeta gradova i općina.

7. NADZOR NAD STRUČNIM RADOM I UTROŠKOM BUDŽETSKIH SREDSTAVA

U skladu sa Planom o vršenju nadzora u 2021. godini, Ministarstvo je izlaskom na teren izvršilo nadzor nad stručnim radom 10 ustanova (6 centrara za socijalni rad, 1 službe socijalne zaštite i 3 drugih ustanova socijalne zaštite sa područja Kantona) u periodu oktobar – novembar 2021. godine.

U skladu sa Kantonalnim zakonom i propisanom procedurom, Ministarstvo je rješavalo podnesene zahtjeve za utvrđivanje propisanih uslova za obavljanje, odnosno proširenje kapaciteta za obavljanje djelatnosti ustanove socijalne zaštite. S tim u vezi, u 2021. godini izdato je Privremeno rješenje, broj: 09-31-8856-3/21 od 22.10.2021. godine, za Dom za starije osobe „Orhideja“ Žepče, na adresi: Begov Han bb, općina Žepče, u svrhu uređenje postojećih kapaciteta u skladu sa preporukama Komisije.

U 2021. godini, Ministarstvo je saradivalo i sa Kantonalnom upravom za inspeksijske poslove u svrhu omogućavanja adekvatne zaštite korisnika usluga ustanova socijalne zaštite. Inspeksijski poslovi su vršeni iz nadležnosti drugih oblasti, jer u Kantonalnoj upravi ne djeluje inspekcija za socijalnu zaštitu, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodice sa djecom, niti je aktivna federalna inspekcija za predmetne oblasti.

Ministarstvo je u prvostepenom upravnom postupku riješilo 1.105 predmeta, a u drugostepenom postupku su riješene 99 žalbi, to jeste uvaženo je 55 i odbijeno 44 žalbe, te uloženo 14 vanrednih pravnih lijekova.

Također, u revizionom postupku, u ovom ministarstvu je obrađeno 25 predmeta po osnovu prava koje ostvaruju civilne žrtve rata, te 139 predmeta stalne novčane pomoći. Izvršavanje poslova revizije rješenja priznatih prava je ograničeno jer se obavljaju u skladu sa mogućnostima zaposlenika Ministarstva u odnosu na svakodnevne obaveze, što u krajnosti predstavlja otežavajuću okolnost na pravovremenost isplata naknada korisnicima po ostvarenim pravima. Za rješavanje ovog pitanja davane su preporuke Internog audita i Internog revizora od 2017. godine, kako bi se u Ministarstvu zaposlila stručna osobe koja bi obavljala poslove revizije prvostepenih rješenja o ostvarivanju prava u skladu sa odredbama Kantonalnog zakona.

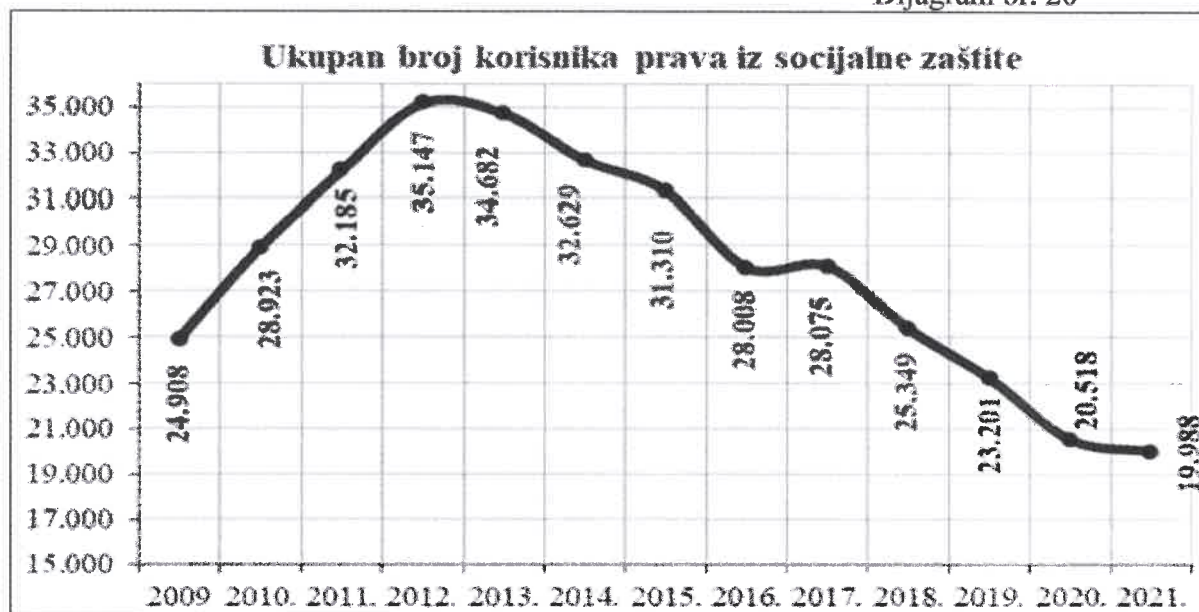
8. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Stanje socijalne zaštite u velikoj mjeri je uslovljeno trenutnom socijalnom, političkom i ekonomskom situacijom te reformskim procesima u ovoj oblasti, a u ovoj godini i posljedicama vanrednog stanja i pandemije korona virusa. Pored navedenog na stanje socijalne zaštite direktno utiče visina opredjeljenih i raspoloživih sredsotva za oblast socijalne zaštite na svim nivoima vlasti kao i važeća zakonska regulativa. Stim u vezi, ovisno o budžetskim mogućnostima poduzimane se odgovarajuće mjera i aktivnosti u socijalnoj zaštiti kako bi se obezbjedila potrebna pomoć i podrška za najugroženije stanovnike, to jeste obezbjedio iznos propisane nakanade i pomoći pojedincima ili porodicama koje ispunjavaju uslove ili kriterije za ostvarivanje Kantonalnim zakonom propisanih prava, zatim preduzimane su preventivne mjere i aktivnosti, te shodno uslovima pandemije prilagođavani uslovi za pružanje kvalitetnih usluga u ustanovama socijalne zaštite.

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice učestuje u reformskim procesima na području Federacije BiH sa ciljem da se u što većoj mjeri obezbijedi dostupnost i ujednačenost u ostvarivanju osnovnih prava u cijeloj Federaciji BiH. Ovim procesima nastoje se unaprijediti prava i usluge u oblastima socijalne zaštite na kantonalnom i federalnom nivou, sa fokusom na prevenciju i otklanjanje ili umanjeње stanja socijalne potrebe pojedinca i porodice, kao i njihova veća integracija u užoj i široj društvenoj zajednici. Za potpuniju integraciju pojedinaca i porodica u stanju socijalne potrebe neophodna je podrška u svim segmentima života, što svakako podrazumijeva uključivanje na svim nivoima djelatnosti iz oblasti zdravstva, obrazovanja i zapošljavanja kroz multisektorski pristup rješavanja životnih pitanja pojedinaca i porodica u stanju socijalne potrebe.

U skladu sa Kantonalnim zakonom, prava iz socijalne zaštite tokom 2021. godine ostvarivalo je 19.988 korisnik prava, što je manje za 530 korisnika prava u odnosu na 2020. godinu kada su korisnici ostvarivali u prosjeku 20.518 prava. Upoređivanjem navedenih podataka za posljednjih deset godina, možemo konstatovati da je nakon tendencije povećanja broja ostvarenih prava do 2012. godine, od 2013. godine uslijedio kontinuirani trend smanjenja broja ostvarenih prava. Jasniju sliku i uvid u broj ostvarenih prava korisnika u toku posljednjih trinaest godina, predočavamo u dijagramu br. 20.

Dijagram br. 20

Ukoliko posmatramo ostvarivanje u svih 16 prava u posljednje dvije godine, možemo konstatovati da je u 14 prava smanjen broj korisnika prava.

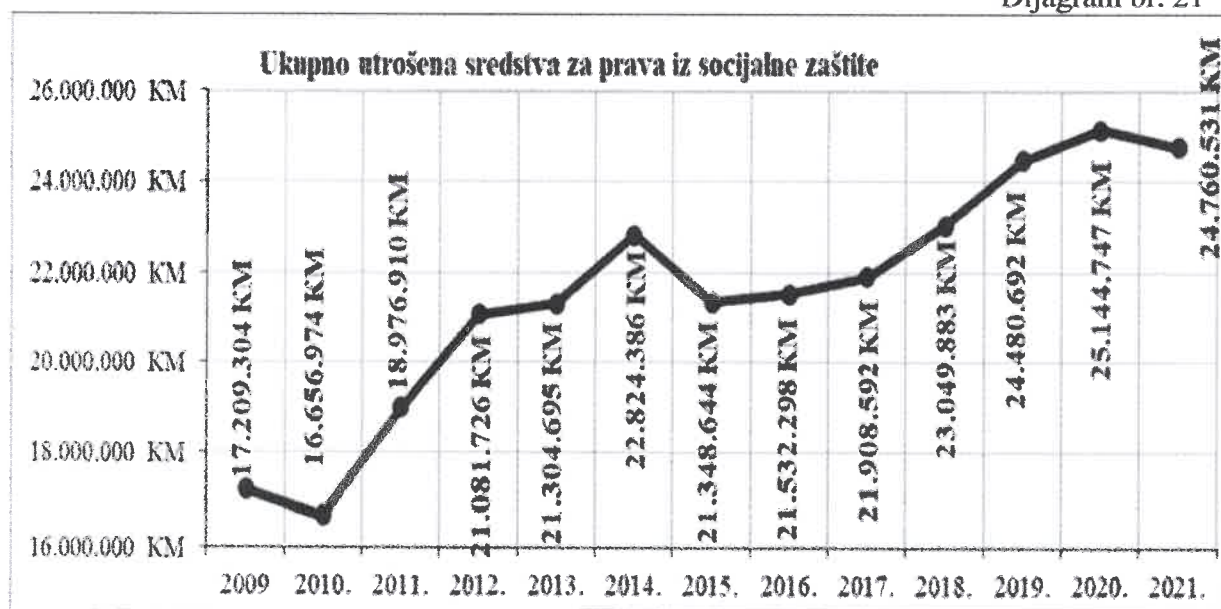
U oblasti zaštite porodice sa djecom evidentiran je manji broj porodica ili korisnika koji su ostvarivali: pravo na dječiji dodatak za 411 porodicu/korisnika i manje za 695 naknada koje su ostvarivala djeca, te pravo na naknadu plaće porodiljama koje su u radnom odnosu manje je ostvareno za 71 pravo. U oblasti socijalne zaštite evidentiran je manji broj ostvarenih prava korisnika za: pravo na stalnu novčanu pomoć za 36 prava, pravo na refundaciju medicinskog vještačenjena za 71 prava, pravo na osposobljavanje za samostalan život i rad djece i mladih osoba ometenih u psihofizičkom razvoju za 5 prava i pravo na jednokratne novčane pomoći za 12 prava. Također, ostvaren je manji broj u četiri prava civilnih žrtava rata za 5 korisnika i 21 pravo.

Posmatrajući posljednje dvije godine povećan broj ostvarenih prava korisnika evidentan je u oblasti zaštite porodice sa djecom kod ostvarivanja tri prava porodilja koje nisu u radnom odnosu, i to po 48 prava za novčanu pomoć za vrijeme trudnoće i poroda, jednokratnu pomoć za opremu novorođenog djeteta i pomoć u prehrani djeteta do 6 mjeseci i dodatna ishrana za majke-dojilje.

U oblasti socijalne zaštite evidentiran je veći broj ostvarenih prava korisnika za jedno pravo na smještaj u ustanovu socijalne zaštite.

Pregledom utrošenih sredstava za posljednjih trinaest godina, u dijagramu br. 21 evidentno je povećanje potrošnje finansijskih sredstava za prava iz oblasti socijalne zaštite. Izuzetak je umanjeње potrošnje u 2015. godine kada je prestalo finansiranje prava na pomoć i njegu od drugog lica sa kantonalnog nivoa, za što se je tokom 2013. i 2014. godine izdvajalo blizu 2.000.000,00 KM na godišnjem nivou za oko 1.550 korisnika. Više podataka predočavamo u dijagramu br. 21.

Dijagram br. 21

Tokom 2021. godine je evidentna veća potrošnja sredstava za navedena prava u odnosu na 2020. godinu za 384.216,00 KM, odnosno da je potrošnja povećana za 1,53%. Osnovni uzrok većeg izdvajanja budžetskih sredstava je zakonska obaveza usklađivanja naknada i pomoći sa prosječnom plaćom Kantona kao, te u manjem iznosu povećanja cijena troškova smještaja u ustanove socijalne.

Isplata svih mjesečnih naknada i pomoći u 2021. godini je bila redovna, tako da je na dan 06.12.2021. godine izvršena posljednja isplata socijalnih davanja za mjesec oktobar 2021. godine.

Tokom 2021. godine, provedene su aktivnosti i poduzimane mjere na razvoju zaštite i integraciji djece i odraslih osoba sa invaliditetom putem pružanja usluga JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona i podrške udruženjima

osoba sa invaliditetom. U kontekstu zaštite i integraciji djece sa teškoćama u razvoju ovo ministarstvo je nosilac pilot reformskih aktivnosti procjene i podrške djeci sa teškoćama u razvoju i u 2021. godini je aktivno učestovalo u procesu usklađivanja sistema procjene djece sa teškoćama sa Međunarodnom klasifikacijom zdravlja, invaliditeta i funkcionisanja, odnosno učestovala u izradi „Akcioni plan transformacije sistema procjene i upućivanja djece s teškoćama za Zeničko-dobojski kanton“ te smjernica, kriterija i priručnika za sistem procjene i upućivanja djece s teškoćama na nivou Federaciji Bosne i Hercegovine.

Također, nastavljene su aktivnosti Ministarstva u pogledu deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite, to jeste koordinacije i unapređenja usluga stanovanja u lokalnoj zajednici uz stručnu podršku od strane Ustanove „Sumero centar centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici“, kao i aktivnosti na podršci djeci i mladim osobama koje izlaze iz sistema javne brige. Kontinuirano su provodene mjere zaštite žrtava nasilja u porodici i zajednici, između ostalog i kroz sufinansiranje smještaja žrtava nasilja u porodici i zajednici u Sigurnoj kući putem Udruženja „Medica“ Zenica, koje je uz dobru saradnju pružalo podršku Ministarstvu u provođenju aktivnosti Koordinacionog tijela, primjeni Protokola o saradnji u pružanju zaštite, podrške, pomoći i zbrinjavanja žrtava nasilja u porodici i zajednici i prevencije nasilja u Zeničko-dobojskom kantonu te provođenju Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za područje Zeničko-dobojskog kantona.

Ministarstvo je u skladu sa Naredbama Kriznog štaba Ministarstva zdravstva i epidemiološkoj situaciji COVID-19 u Zeničko-dobojskom kantonu kontinuirano provodilo aktivnosti i mjere ostvarivanja i revidiranja prava, praćenju i stručnom nadzoru primjene Kantonalnog zakona i drugih propisa, te kontrole namjenskog trošenja odobrenih budžetskih sredstava. U tom smislu nastavljena je dobra saradnja sa nadležnim ustanovama socijalne zaštite i ostvaren zadovoljavajući napredak u pogledu provođenja propisa iz oblasti socijalne zaštite. Pored toga, održavana je dobra saradnja sa Federalnim ministarstvom rada i socijalne politike, kao i saradnja sa drugim kantonalnim ministarstvima na provođenju mjera i aktivnosti koje su u zajedničkoj nadležnosti.

8.1. Preporuke za djelovanje

S obzirom na stanje u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, smatramo da je u narednom periodu potrebno:

- Održavati redovnu i kontinuiranu isplatu novčanih naknada i davanja;
- Poduzimati adekvatne mjere podrške i zaštite porodica pod rizikom od razdvajanja i porodica u stanju socijalne potrebe, sa ciljem osnaživanja i očuvanja porodice;
- Razvijati sistemski rješenja u pogledu zaštite porodica sa djecom i zaštite djece bez roditeljskog staranja, te podsticati povratak djece u biološku porodicu ili smještaj u hraniteljsku porodicu, odnosno usvojenje djece bez roditeljskog staranja;
- Omogućiti sistemsku podršku mladima koji napuštaju sistem javne brige s ciljem adekvatnije socijalne inkluzije i osamostaljivanja (prioritetno zapošljavanje i rješavanje stambene problematike, pokretanje biznisa, dalje školovanje ili prekvalifikaciju i slično);
- Razvijati programe samopomoći za višečlane porodice u stanju socijalne potrebe;
- Razvijati programe podrške i pomoći pronatalitetne politike na svim nivoima i oblastima društvenog uređenja i djelovanja;
- Kontinuirano podržavati inkluziju, integraciju i bolju zaštitu djece i odraslih lica s invaliditetom, kroz multisektorski pristup i učešće lokalnih i drugih nivoa vlasti;
- Osigurati adekvatnu podršku u reformi procjene i podrške djeci s teškoćama u razvoju u skladu sa Međunarodnom klasifikacijom funkcionisanja, invalidnosti i zdravlja (MKF)

radi bolje procjene, pružanja adekvatne podrške i unapređenja socijalne inkluzije djece s teškoćama u razvoju;

- Kontinuirano učestvovati u reformskim procesima u oblastima socijalne zaštite na nivou Federacije BiH te shodno tome usklađivati Kantonalni zakon i podzakonske akte.
- Inicirati uspostavu inspektorata za socijalnu zaštitu, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštitu porodice sa djecom kako na Kantonalnom, tako i na federalnom nivou, zbog adekvatnog nadzora nad provođenjem zakona iz navedenih oblasti, odnosno zaštite ljudskih prava ranjivih grupa stanovništva;
- Intenzivirati aktivnosti na stabilnom modelu finansiranja rada JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona od strane gradova/općina Kantona i uspostavi Stručnog tijela za procjene i podrške djeci s teškoćama u razvoju u skladu;
- Intenzivirati aktivnosti u saradnji sa lokalnim zajednicama s ciljem integrisanja usluga kućne njege i pomoći u kući za starije osobe bez porodičnog staranja i osobe s invaliditetom;
- Podsticati lokalne zajednice na otvaranje dnevnih centara za osobe bez porodičnog staranja i osobe treće životne dobi, kao i uspostavu usluge savjetovališta za brak i porodicu pri centrima za socijalni rad;
- Unapređivati saradnja resornih ministarstava i svih centara/službi na pružanju podrške u radu informacionog sistema „SOTAC V2“;
- Održavati dobru saradnju sa institucijama i ustanova socijalne zaštite, zdravstva, obrazovanja i drugim sektorima, te organizacijama civilnog društva na svim nivoima vlasti, sa ciljem ostvarivanja bolje zaštite stanovnika Kantona;
- Podržavati jačanje kadrovskih i materijalno-tehničkih kapaciteta centara/službi;
- Unaprijediti materijalno-tehničke i kadrovske kapacitete Ministarstva, radi efikasnijeg i kvalitetnijeg izvršavanja poslova za široki dijapazon prava, zadataka i potreba stanovnika na području Zeničko-dobojskog kantona;
- Obezbjediti podršku za realizaciju mjera utvrđenih u Strategiji razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2021-2027. godine i drugih strateških i planskih dokumenata;
- Kontinuirano vršiti nadzor nad stručnim radom ustanova socijalne zaštite.

Zenica, maj 2022. godine

*Ministarstvo za rad,
socijalnu politiku i izbjeglice*

MINISTRICA
Azra Sinanović

